

Υπό την αιγίδα της Α.Ε. της Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας
και Κατερίνας Σακελλαροπούλου

**6-10
ΣΕΠ
2023**

Πόλη
Κέρκυρας
&
Βόρεια
Κέρκυρα

16 ΧΩΡΕΣ

5 ΗΜΕΡΕΣ ΖΩΝΤΑΝΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Παραδοσιακοί Χοροί · Μουσική · Συναντήσεις · Εκθέσεις
Αυτή Πολιτιστική Κληρονομιά · Εργαστήρια · Φωτογραφία
Χειροτεχνίες · Πολιτιστικό και Επιστημονικό Συνέδριο

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ CIOFF®
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΟΣ · ΑΛΒΑΝΙΑ · ΑΝΤΙΓΥΑ · ΒΟΣΝΙΑ ΕΡΤΖΕΓΟΒΙΝΗ · ΓΑΛΛΙΑ · ΕΛΛΑΔΑ · ΙΣΠΑΝΙΑ · ΙΡΑΝ · ΙΤΑΛΙΑ ·
ΚΡΟΑΤΙΑ · ΚΥΠΡΟΣ · ΜΑΡΟΚΟ · ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ · ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ · ΣΛΟΒΕΝΙΑ · ΤΥΝΗΣΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΩΝ

Η Μεσόγειος Θάλασσα αποτελεί διαχρονικό σημείο αναφοράς για όλους τους ανθρώπους που ζουν γύρω της, επηρεάζονται από την αύρα της και ταξιδεύουν μέσω αυτής. Διαμόρφωσε τις παραδόσεις, τις συνήθειες, τα έθιμα, την γαστρονομία και τα μουσικοχορευτικά μοτίβα των λαών που την περικλείουν, ενώ επηρέασε και επηρεάζει πολιτισμούς άλλων λαών μέχρι σήμερα.

Ο CIOFF®, επίσημος εταίρος της UNESCO και με 53 χρόνια πορείας στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και εμπειρία στην διοργάνωση διεθνών φεστιβάλ, μέσω του Τομέα CIOFF® Νότιας Ευρώπης, του CIOFF® Ελλάδος και των Συνδιοργανωτών, το

Ιόνιο Πανεπιστήμιο και τον Μορφωτικό Πολιτιστικό Σύλλογο Σινιών, παρουσιάζουν τον πλούτο των ζωντανών παραδόσεων της Μεσογείου, με το **Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών, Κέρκυρα 6-10 Σεπτεμβρίου 2023**.

Ας γιορτάσουμε τον κοινό μας Μεσογειακό πολιτισμό, όλοι μαζί στην Κέρκυρα σε ένα πενθήμερο γεμάτο με χορό, μουσική, λαϊκές τέχνες, δρώμενα, φορεσιές, συνέδρια και άλλες δράσεις, συνομιλώντας μεταξύ μας με αφορμή την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και με σκοπό την συνύπαρξη, την φιλία και την αλληλοκατανόηση!

Κώστας Ιωαννίδης

Πρόεδρος Ελληνικού Εθνικού Τμήματος CIOFF®

Η μουσική και ο χορός αποτελούν πολιτισμικά φαινόμενα, συνιστούν πολιτισμικές ταυτότητες και εκφάνσεις της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς του λαού ή της κοινωνίας, που τις γέννησε και τις συντηρεί σε έναν διαρκή χωροχρόνο. Η λεκάνη της Μεσογείου από την αρχαιότητα, ήδη, αποτέλεσε λίκνο πολιτισμικών επιρροών και ανταλλαγών, με πεδία ωσμώσεων τη μουσική και τον χορό. Σε μια τέτοια κοιτίδα, όπου συνυπάρχουν λαοί με διαφορετικές πολιτισμικές καταγωγές και ταχύτητες ανάπτυξης (Ευρώπη, Αφρική, Ασία), η μελέτη και η ανάδειξη της πολιτισμικής διαφορετικότητας του κάθε λαού και ταυτόχρονα του κοινού κώδικα έκφρασης μέσω της μουσικής και του χορού δημιουργούν τις συνθήκες ειρήνης, κατανόησης, σεβασμού του «άλλου» και συμβάλλουν στη διαφύλαξη της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς κάθε λαού, θεμελιώνοντας προοπτικές βελτίωσης για τη συνύπαρξη αυτή.

Η σύμβαση της UNESCO και ο διαπιστευμένος της εταίρος CIOFF® αναδεικνύουν με δημιουργικό τρόπο τη μουσική, τον χορό και τις λαϊκές τέχνες των λαών, προασπίζοντας τη μοναδικότητα και τη συνύπαρξή τους.

Σας περιμένουμε όλες και όλους στο **Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών** και στη **Διεθνή Επιστημονική Ημερίδα του Ιονίου Πανεπιστημίου**, στην

όμορφη Κέρκυρα, για να γιορτάσουμε όλες και όλοι μαζί τη μεγάλη αυτή γιορτή της Μεσογείου!

Δρ Ρενάτα Δαλιανούδη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Παν/μιο
Επιστημονική Εκπρόσωπος Ιονίου Παν/μίου
Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® 2023

Οι Μεσογειακοί Πολιτισμοί αναμφίβολα υφίστανται λόγω της ομώνυμης θάλασσας. Η Μεσόγειος ήταν που επέτρεψε στον άνθρωπο να αντικειμενοποιήσει και να πραγματώσει το ταξιδιωτικό του ένστικτο, να εμπνευστεί από την αύρα και το χρώμα της, να διαμορφώσει παραδόσεις και συνήθειες.

Στην επί 40 χρόνια ενεργή συμμετοχή του στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου ο Μορφωτικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Σινιών Κέρκυρας, σε συνεργασία με το Εθνικό Τμήμα CIOFF® και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, έχει την τιμή να παρουσιάσουν για πρώτη φορά μια τόσο λαμπρή διοργάνωση όπως το Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών, Κέρκυρα 6-10 Σεπτεμβρίου 2023.

Είθε οι εκδηλώσεις, που ακολουθούν, να αποτελέσουν μια ακόμη αφορμή ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς της Μεσογείου μέσω της προώθησης τόσο των κοινών όσο και των διαφορετικών στοιχείων των λαών της.

Γιάννης Γαρνέλης

Πρόεδρος Μορφωτικού Συλλόγου Σινιών Κέρκυρας
Ταμίας CIOFF® Νότιας Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑ 6-10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Το Εθνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Λαϊκών Φεστιβάλ και Λαϊκών Τεχνών CIOFF® της UNESCO, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και ο Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Σινιών Κέρκυρας (μέλος του CIOFF® Ελλάδος) διοργανώνουν το **Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών, στην Κέρκυρα 6-10 Σεπτεμβρίου 2023.**

Μουσικοχορευτικές ομάδες από Αίγυπτο, Αλβανία, Αλγερία, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Κύπρο, Μαρόκο, Μαυροβούνιο, Πορτογαλία, Σλοβενία και Τυνησία, συνολικά πάνω από 450 χορευτές, μουσικοί (με συνοδεία παραδοσιακών μουσικών οργάνων και με παραδοσιακές φορεσιές), καλλιτέχνες, παραδοσιακοί τεχνίτες, Καθηγητές Πανεπιστημίου και ερευνητές από 16 χώρες της Μεσογείου θα παρουσιάσουν -σε μια πολυπολιτισμική μουσική και χορευτική πανδαισία, με δρώμενα, παρελάσεις, video art projection, εκθέσεις εικαστικών, χορευτικά και γαστρονομικά εργαστήρια, επιστημονικό συνέδριο και οικονομικό forum- την άυλη πολιτισμική κληρονομιά της Μεσογείου!

Το Φεστιβάλ Μεσογειακών Πολιτισμών, η ναυαρχίδα των Φεστιβάλ του Τομέα CIOFF® Νότιας Ευρώπης, τελεί υπό την αιγίδα της Α.Ε. Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, κας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, και διοργανώνεται με την ευκαιρία της επετείου των 20 ετών της Σύμβασης (2003) της UNESCO για την Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά.

Το Διεθνές Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών διοργανώνεται σε συνεργασία με την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, την Περιφερειακή Ένωση Δήμων Ιονίων Νήσων, τον Δήμο Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων και τον Δήμο Βόρειας Κέρκυρας. Έχει την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού (Δ/νση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς), του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, του Ε.Ο.Τ., της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, του Επιμελητηρίου Κέρκυρας, της έδρας UNESCO του Ιονίου Παν/μίου, του Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, του Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, του Τμ. Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας, του Τμ. Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, της Δ/νσης Πληροφορικής και Δικτύων/ Τμ. Δικτύων και Επικοινωνιών του Ι.Π., του Ινστιτούτου Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς (Ι.Ε.Μ.Κ.), της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κέρκυρας («Παλαιά»), της Academy of Art in Szczecin Πολωνίας, της Association for the Support of Art, Science and Technology Development MEDEA (Πολωνίας), της Σχολής Παιδαγωγικών του Πανεπιστημίου της Ostrava Τσεχίας, της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, της Πολιτιστικής Εταιρείας Κέρκυρας «San Giacomo».

Στη διοργάνωση συμβάλλουν η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας, το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, η Ιερά Μητρόπολη Κέρκυρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων, ο Οργανισμός Λιμένος Κέρκυρας, η Ένωση Ξενοδόχων Κέρκυρας, η Ένωση Παλαιών Προσκόπων Κέρκυρας, η Λέσχη Αρχιμαγείρων Κέρκυρας, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, η Κλινική Μάστορα και η Κλινική «Θεραπεία».

Στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών και με αφορμή τη Σύμβαση της UNESCO για την άυλη πολιτισμική κληρονομιά, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο διοργανώνει Διεθνή Επιστημονική Ημερίδα με θέμα «Η μουσική και ο

χορός στη Μεσόγειο ως άυλη πολιτισμική κληρονομιά και πεδία ωσμώσεων. Πολιτισμικές χωρικότητες και ιστορικές χρονικότητες», η οποία θα λάβει χώρα την Τετάρτη 6 Σεπτεμβρίου 2023, 12π.μ. - 7.30μ.μ., στην Ιόνιο Ακαδημία της Κέρκυρας. Επιστημονική εκπρόσωπος του Ιονίου Πανεπιστημίου για το ΦΕΣΤΙΒΑΛ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ, ΚΕΡΚΥΡΑ 2023 και συντονίστρια της Επιστημονικής Ημερίδας είναι η Ρενάτα Δαλιανούδη, Μουσικολόγος, Δρ Εθνομουσικολογίας, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια «Μουσικής και Οπτικοακουστικού Πολιτισμού», Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ι.Π.

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ - ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

*Η Μουσική και ο Χορός στη Μεσόγειο
ως άυλη πολιτισμική κληρονομιά και πεδία ωσμώσεων.
Πολιτισμικές χωρικότητες και ιστορικές χρονικότητες*

ΚΕΡΚΥΡΑ, 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Η μουσική και ο χορός αποτελούν πολιτισμικά φαινόμενα, κοινωνικές πρακτικές, πολιτισμικές ταυτότητες και εκφάνσεις της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς του λαού ή της κοινωνίας, που τις γέννησε και τις συντηρεί σε έναν διαρκή χωροχρόνο.

Η Λεκάνη της Μεσογείου από την αρχαιότητα, ήδη, αποτέλεσε κοιτίδα ναυτικών, εμπορικών συναλλαγών και κατά συνέπεια πολιτισμικών επιρροών και ανταλλαγών, ενώ η Μεσόγειος θάλασσα ήταν το μέσο για να επιτευχθούν οι άλλοτε οικειοθελείς - (φιλ)ειρηνικές και άλλοτε πολεμικές συναλλαγές μεταξύ των λαών. Τραγούδια, χοροί, στίχοι, μουσικά όργανα, δρώμενα, ήθη κι έθιμα, διακριτές παραδόσεις με δάνεια και αντιδάνεια, είναι οι αδιάφυστοι μάρτυρες αυτών των ιστορικών γεγονότων και οι γέφυρες του σήμερα με το χτες.

Στην επιστημονική ημερίδα με τίτλο «Η μουσική και ο χορός στη Μεσόγειο ως άυλη πολιτισμική κληρονομιά και πεδία πολιτισμικών ωσμώσεων. Πολιτισμικές χωρικότητες και ιστορικές χρονικότητες» η μουσική και ο χορός εξετάζονται ως τέχνες λαϊκές (λαογραφική προσέγγιση) και πεδία πολιτισμικών ωσμώσεων μεταξύ των μεσογειακών λαών στο διάβα των αιώνων, που δημιουργούν τις συνθήκες ειρήνης, κατανόησης, σεβασμού του «άλλου», ενώ η Μεσόγειος ανιχνεύεται ως μουσική και χορευτική χωρικότητα, που διαμορφώνει την πολιτισμική ταυτότητα του κάθε λαού μέσα σε συγχρονικές και διαχρονικές χρονικότητες (ανθρωπολογική προσέγγιση).

Ταυτόχρονα, η Μουσική και ο Χορός συνιστούν -γι' αυτό και εξετάζονται ως- θεωρητικές επιστήμες, που συστηματοποιούν τη γνώση, ερμηνεύουν τις πρακτικές και συμβάλλουν έτσι στη διαφύλαξη της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς κάθε λαού, εφαρμόζοντας τους όρους της Σύμβασης της UNESCO (2003).

Στόχος της ημερίδας η ιχνηλάτηση του παρελθόντος σε μια κοιτίδα με πολλές μουσικές κουλτούρες από λαούς με διαφορετικές πολιτισμικές καταγωγές και ταχύτητες ανάπτυξης (Ευρώπη, Αφρική, Ασία), η εύρεση κοινών τρόπων πολιτισμικής συνύπαρξης και οι προοπτικές βελτίωσης της συνύπαρξης αυτής.

Ευκαταίο οι εισηγήσεις να βασίζονται σ' εθνογραφική επιτόπια έρευνα, μέσα από διεπιστημονικές προσεγγίσεις της μουσικής και του χορού (Εθνομουσικολογία, Εθνοχορολογία, Εθνολογία, Λαογραφία, Πολιτισμική Ανθρωπολογία, Κοινωνική Ανθρωπολογία, Κοινωνιολογία της Μουσικής, Ιστορική Εθνομουσικολογία, Πολιτισμικές Σπουδές, Ιστορία, Παιδαγωγικά).

Λέξεις-κλειδιά: Μεσόγειος, Μουσική, Χορός, πολιτισμική χωρικότητα, χρονικότητα, παραδόσεις, folklore, ethnic, κοινοτική μουσική, αειφορία, άυλη πολιτισμική κληρονομιά.

Ενδεικτικά (και όχι περιοριστικά) ερευνητικά πεδία

- Είδη μουσικής στη Μεσόγειο
- Είδη χορού στη Μεσόγειο
- Μουσικά όργανα στη Μεσόγειο
- Εθιμικά δρώμενα στη Μεσόγειο
- Μουσική Αρχαιολογία
- Σύμβαση της UNESCO
- Παλιές παραδόσεις-σύγχρονες πρακτικές
- Folklore και ethnic
- Κοινοτικές μουσικές
- Πολιτισμικές ηγεμονίες
- Διαπολιτισμικότητα
- Παράδοση και οπτικο-ακουστικά μέσα
- Νέες τεχνολογίες και παράδοση
- Εκπαίδευση, πολιτιστική βιωσιμότητα και αειφορία
- Εκπαίδευση και άυλη πολιτισμική κληρονομιά
- Πολιτιστική Διαχείριση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

Ανδριανοπούλου Γιώτα, Εθνολόγος-Λαογράφος, Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού

Ανδρουλάκη Μαρία, Ερευνήτρια, Κέντρο Έρευνας Ελληνικής Λαογραφίας Ακαδημίας Αθηνών

Boileau Anna-Maria, Εκπρόσωπος Τομέα CIOFF® Νότιας Ευρώπης,

Γουλιμάρης Δημήτρης: Καθηγητής Χορολογίας, Τμ. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Παν/μιο Θράκης

Δαλιανούδη Ρενάτα, Αν. Καθηγήτρια, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Επιστημονική εκπρόσωπος Ιονίου Πανεπιστημίου για το Διεθνές Φεστιβάλ Μεσογειακών Πολιτισμών 2023

Δούκα Στέλλα, Καθηγήτρια, Τμ. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Α.Π.Θ., Αντιπρόεδρος Εθνικού Τμήματος CIOFF® Ελλάδας

Ιωαννίδης Κώστας, Πρόεδρος Εθνικού Τμήματος CIOFF® Ελλάδας

Guskos Andreas, Αν. Καθηγητής, Αντιπρύτανης, Ακαδημία Τεχνών Szczecin, Πολωνία

Κάτσιος Σταύρος, Καθηγητής, Τμ. Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο, κάτοχος της έδρας UNESCO «για τις απειλές κατά της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και των σχετικών με την Πολιτιστική Κληρονομιά Δραστηριοτήτων»

Merdic Enrih, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Osijek, Αντιπρόεδρος Τομέα CIOFF® Νότιας Ευρώπης, Πρόεδρος CIOFF® Κροατίας

Milowska Martyna, Ακαδημία Τεχνών Szczecin, Πολωνία

Παπαδοπούλου Αγνή, Αν. Καθηγήτρια, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Πολυκαλάς Σπυρίδων, Καθηγητής και Πρόεδρος Τμ. Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας, Ι.Π.

Τζιώρας Μιχάλης, Πρόεδρος Εθνικού Τμήματος CIOFF® Κύπρου

Φλώρος Ανδρέας, Πρύτανης Ιονίου Πανεπιστημίου, Καθηγητής, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας

Φωτοπούλου Σταυρούλα, Δ/ντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Υπ. Πολιτισμού

Χρυσανθοπούλου Βασιλική, Καθηγήτρια Κοινωνικής Λαογραφίας, Τμ. Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ CIOFF® ΕΛΛΑΔΑΣ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ:

Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας

Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας

Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας

Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας

Δ/ση Πληροφορικής & Δικτύων/ Τμ. Δικτύων και Επικοινωνιών

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΝΙΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ACADEMY OF ART IN SZCZECIN, Poland

ASSOCIATION FOR THE SUPPORT OF ART, SCIENCE & TECHNOLOGY DEVELOPMENT MEDEA, Poland

UNIVERSITY OF OSTRAVA/ FACULTY OF EDUCATION, Czech Republic

Αλεβιζάκη Νίκη, Γραμματειακή υποστήριξη, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ι.Π.

Αυγερινού Ρία, Γραφείο Πρύτανη, Ionian University

Βλαχόπουλος Στέφανος, Καθηγητής, Επιβλέπων Διερμηνείας, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.

Βλάχου Μαρία, γραφίστρια, ομάδα Social Media

Βράιλα Σταυρούλα, Ακαδημαϊκή υπότροφος, Επιβλέπουσα Μετάφρασης, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.

Γεωργίου Μαρία, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.

Γιαννακουλόπουλος Ανδρέας, Καθηγητής, Πρόεδρος Τμ. Τεχνών Ήχου & Εικόνας, Ι.Π.

Γιναργυρού Βασιλεία, Γραμματειακή υποστήριξη Διεθνούς Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών 2023

Čarandoná Tereza, Πανεπιστήμιο Ostrava, Τσεχία

Δεληγιάννης Ιωάννης, Αν. Καθηγητής, Τμ. Τεχνών Ήχου & Εικόνας, Ι.Π.

- Δημοπούλου Μαρία, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Ευστρατίου Παναγιώτα, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Ευταξία Σπυριδούλα, Ιστορικός, συνεργάτιδα Ινστιτούτου Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς
- Ζαγγανά Σοφία, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Guskos Andreas, Αν. Καθηγητής, Αντιπρύτανης, Ακαδημία Τεχνών Szczecin, Πολωνία
- Καββαδία Έλενα, Προϊσταμένη, Τμ. Δικτύων και Επικοινωνιών, Ιόνιο Παν/μιο
- Καϊκά Κωνσταντίνα, Τμ. Ψηφιακών Μέσων & Επικοινωνίας, Ι.Π.
- Κανέλου Βαλαντάση Μαρία, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Καραμιζάρη Ηλέκτρα, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Κιόσης Κώστας, Ακαδημαϊκός υπότροφος, Τμ. Ψηφιακών Μέσων & Επικοινωνίας, Ι.Π.
- Κονιδάρης Άγης, Αν. Καθηγητής, Τμ. Ψηφιακών Μέσων & Επικοινωνίας, Ι.Π.
- Κοσμαρίκου Μαριάνθη, Γραφείο Τύπου Πρυτανείας, Ι.Π.
- Koudela Tomáš, Πανεπιστήμιο Ostrava, Τσεχία
- Κουστουμπάρδη Ερατώ, Ακαδημαϊκή υπότροφος, Τμ. Ψηφιακών Μέσων & Επικοινωνίας, Ι.Π.
- Λίβας Σωτήρης, Καθηγητής, Επιβλέπων Μετάφρασης, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Marcinkowski Arkadiusz, Association for the Support of Art, Science and Technology Development MEDEA, Poland
- Miłowska Martyna, Academy of Art in Szczecin, Πολωνία
- Μουστάκας Νίκος, Ε.Τ.Ε.Π., Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Οικονομίδου Ρουμπίνη, Social Media, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ι.Π.
- Palka Jakub, Association for the Support of Art, Science and Technology Development, MEDEA, Poland
- Παναγόπουλος Ιάκωβος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ι.Π.
- Πολυκαλάς Σπύρος, Καθηγητής, Πρόεδρος Τμ. Ψηφιακών Μέσων & Επικοινωνίας, Ιόνιο Παν/μιο
- Σαρακηνός Λευτέρης, ομάδα Social Media
- Σοφολόγη Ζωή, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.
- Στρωματιάς Στέλιος, Ιστορικός, MSc Λαογραφίας, συνεργάτης Ινστιτούτου Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς
- Σωσώνη Βιλεμίνη, Αν. Καθηγήτρια, Επιβλέπουσα Μετάφρασης, Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ι.Π.

Συντονισμός επιστημονικής ημερίδας & Επικεφαλής Οργανωτικής Επιτροπής Ημερίδας:

- Ρενάτα Δαλιανούδη, Αν. Καθηγήτρια Μουσικής και Οπτικο-ακουστικού Πολιτισμού, Τμ. Τεχνών Ήχου & Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ
ΚΕΡΚΥΡΑ 6-10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Η μουσική και ο χορός στη Μεσόγειο ως άυλη πολιτισμική κληρονομιά και πεδία ωσμώνσεων. Πολιτισμικές χωρικότητες και ιστορικές χρονικότητες

ΙΟΝΙΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ, ΠΟΛΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023
12.00 π.μ. - 7.30 μ.μ.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

09.30´ π.μ. - 12.00´ π.μ.

Επίσημη έναρξη Διεθνούς Φεστιβάλ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ: Υποδοχή και καλωσόρισμα Εθνικών Τμημάτων CIOFF® και των χορευτικών ομάδων από 16 χώρες της Μεσογείου

Χαιρετισμοί επισήμων

Ανταλλαγή δώρων και αναμνηστικών μεταξύ διοργανωτών και συμμετεχόντων

12.00´ π.μ.- 12.15´ π.μ. Έναρξη Επιστημονικής Ημερίδας

Χαιρετισμοί

Ανδρέας Φλώρος, Καθηγητής, Πρύτανη Ιονίου Πανεπιστημίου

Κώστα Ιωαννίδης, Πρόεδρος Εθνικού Τμήματος CIOFF® Ελλάδος

Ρενάτα Δαλιανούδη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Επιστημονική Εκπρόσωπος Ιονίου Πανεπιστημίου για το Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών 2023

Alejandro Cruz Camacho Gonzalez, Πρόεδρος CIOFF® International

Πρωινή συνεδρία

Εισηγήσεις Ελλήνων ερευνητών και ακαδημαϊκών

12.20´ π.μ.- 13.10´ μ.μ.

1η ενότητα «Σύμβαση της UNESCO για την Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά»

Προεδρείο: Ρενάτα Δαλιανούδη - Κώστας Ιωαννίδης

12.20´ -12.35´ μ.μ.

1. Σταυρούλα (Βίλλυ) Φωτοπούλου, Διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Υπ. Πολιτισμού.

«Η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και η σημασία της για τις μουσικοχορευτικές πολιτισμικές εκφράσεις»

12.35´ -12.50´ μ.μ.

2. Ζωή Μάργαρη, κύρια Ερευνήτρια, Κ.Ε.Ε.Λ., Ακαδημία Αθηνών

«Από την τοπική στην παγκόσμια κοινότητα: Ο χορός ως ζώσα πολιτισμική κληρονομιά του 21ου αιώνα»

12.50' -13.05'

3. Ρενάτα Δαλιανούδη, Αν. Καθηγήτρια Μουσικής και Οπτικο-ακουστικού Πολιτισμού, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
 «Μουσική-Χορός-Δρώμενα: κατηγοριοποίηση στοιχείων της Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο UNESCO. Το παράδειγμα των 10 πρόσφατων εγγραφών της Ελλάδας»

13.10' - 13.45'

2η ενότητα «Πολιτισμικές χωρικότητες και ιστορικές χρονικότητες. Η περίπτωση του χορού»

Προεδρείο: Βίλλυ Φωτοπούλου - Στέλλα Δούκα

13.10' -13.25'

4. Δημήτριος Γουλιμάρης, Καθηγητής, Τμ. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Σ.Ε.Φ.Α.Α., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
 «Εκστασιασμός και θεραπευτική χρήση της έρρυθμης κίνησης. Διαχρονική προσέγγιση και ερμηνεία του φαινομένου»

13.25' -13.40'

5. Παναγιώτα Ανδριανοπούλου, Εθνολόγος, Λαογράφος, Προϊσταμένη Τμ. Συλλογών Έρευνας και Τεκμηρίωσης Λαϊκής Τέχνης, Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού, UNESCO Facilitator για την Α.Π.Κ.
 «Αναπάντεχα αστικά χοροστάσια. Αυθόρμητες και δομημένες επιτελέσεις του παραδοσιακού χορού στην Αθήνα της κρίσης 2011-2015»

13.45' - 14.30'

3η ενότητα «Α.Π.Κ. - Αειφορία - Τουριστική ανάπτυξη»

Προεδρείο: Παναγιώτα Ανδριανοπούλου - Δημήτρης Γουλιμάρης

13.45' - 14.00'

6. Στυλιανή Δούκα, Καθηγήτρια, Τμ. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Σ.Ε.Φ.Α.Α., Α.Π.Θ., Αντιπρόεδρος Εθνικού Τμήματος CIOFF® Ελλάδος.
 «Η επίδραση των Πολιτιστικών Φεστιβάλ στον τουρισμό και τις τοπικές κοινότητες: η περίπτωση των Φεστιβάλ του CIOFF®»

14.00' -14.15'

7. Αγνή Παπαδοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
 «Μουσική αντίληψη, εμπειρία και πολιτισμικές συμπεριφορές: Αφηγηματική λειτουργία της παραδοσιακής ελληνικής μουσικής συνυφασμένη με τις αξίες της αειφορίας»

Τέλος πρωινής συνεδρίας

14.30´ -17.00´ Μεσημεριανό γεύμα για τους συνέδρους

Απογευματινή συνεδρία

Στοιχεία Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς από τις χώρες της Μεσογείου.

Εκπρόσωποι Εθνικών Τμημάτων του CIOFF®

Χαιρετισμός: Anna Maria Boileau, President CIOFF® South European Sector

17.00´ - 17.15´

1η ενότητα «Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά και εκπαίδευση»

Προεδρείο: Ρενάτα Δαλιανούδη - Κώστας Ιωαννίδης

1. Κατερίνα Χριστοδούλου (ZOOM live), Πιστοποιημένη από την UNESCO εκπαιδευτικός για την ενσωμάτωση της Α.Π.Κ. στη σχολική εκπαίδευση, Ράλλειο Γ.Ε.Λ. Θηλέων Πειραιά.

«Διδάσκοντας και μαθαίνοντας με την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά: Το Ρεμπέτικο στην τάξη»

17.20´ -19.30´

2η ενότητα «Στοιχεία Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς από τις χώρες της Μεσογείου. Εκπρόσωποι Εθνικών Τμημάτων του CIOFF®»

Προεδρείο: Ρενάτα Δαλιανούδη - Κώστας Ιωαννίδης

17.20´ -17.30´

2. CIOFF® Ελλάδος: Κώστας Ιωαννίδης

17.30´ -17.40´

3. CIOFF® Αλβανίας: Mr. Niko Mihali

17.40´ -17.50´

4. CIOFF® Βοσνίας και Ερζεγοβίνης: Mrs. Ana Maric

17.50´ -18.00´

5. CIOFF® Βουλγαρίας: Mrs. Stiliana Yorgova

18.00´ -18.10´

6. CIOFF® Κροατίας: Mr. Enrih Merdic

18.10´ -18.20´

7. CIOFF® Κύπρου: Μιχάλης Τζιώρτας

18.20´ -18.30´

8. CIOFF® Γαλλίας: Mrs. Anne Marie Ciolfi

18.30´ -18.40´

9. CIOFF® Ισραήλ: Mrs. Yael Mero & Mrs. Ronit Tamir

18.40´ -18.50´

10. CIOFF® Πορτογαλίας: **Mr. Paulo Marques**

18.50´ -19.00´

11. CIOFF® Σερβίας: **Mrs. Katarina Covic**

19.00´ -19.10´

12. CIOFF® Σλοβενίας: **Mrs. Tina Urih, Mr. Davorin Urih, Mr. Žiga Ciglarič**

19.10´ -19.30´

Ερωτήσεις - Τοποθετήσεις

Τέλος απογευματινής συνεδρίας

(Μετάβαση στο ιστορικό κέντρο για τη μεγάλη παρέλαση των χορευτικών ομάδων από τις 16 χώρες και τη φαντασμαγορική παράσταση στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης)

19.30 - 20.30´

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (πεζόδρομος Ευγ. Βουλγάρεως έως Λιστόν)

Παρέλαση μουσικοχορευτικών ομάδων από τις 16 χώρες της Μεσογείου

20.30´ -22.30´

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Ανάκτορο Αγίου Γεωργίου και Αρχαγγέλου Μιχαήλ)

- Πρώτη παγκόσμια ανάκρουση του ύμνου του Φεστιβάλ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ 2023

Σύνθεση: Κώστας Σαββανής. Εκτέλεση: Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας (Φ.Ε.Κ. “Παλαιά”)

- Χαιρετισμοί και κήρυξη της έναρξης του Φεστιβάλ
- Παρουσίαση χορευτικών ομάδων 16 Μεσογειακών χωρών
- Παράλληλη βιντεο-προβολή εικαστικών στα Ανάκτορα από Καθηγητές και Καλλιτέχνες της Ακαδημίας Τεχνών Szczecin της Πολωνίας, MEDEA (Πολωνία) και το Πανεπιστήμιο της Οστράβα της Τσεχίας.

22.30´ Βραδινό γεύμα για τους συνέδρους

* Για τις παράλληλες δράσεις και τις εκθέσεις (γλυπτικής, ζωγραφικής, φορεσιών, φωτογραφίας) στην Ιόνιο Ακαδημία, στον Κήπο του Λαού και στην Ιόνιο Βουλή, όπως και για τις επισκέψεις στις Φιλαρμονικές και σε άλλους χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος βλ. γενικό πρόγραμμα ΦΕΣΤΙΒΑΛ CIOFF® ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ, ΚΕΡΚΥΡΑ 2023.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

Ανδριανοπούλου Παναγιώτα (pan_andrian73@hotmail.com)

«Αναπάντεχα αστικά χοροστάσια. Αυθόρμητες και δομημένες επιτελέσεις του παραδοσιακού χορού στην Αθήνα της κρίσης 2011-2015»

Από το 2011 και μέχρι σήμερα ένας σημαντικά μεγάλος αριθμός συμπολιτών μας ηλικίας από 20 μέχρι και πάνω από 60 επιλέγει να εκφράζεται συλλογικά μέσα από τον παραδοσιακό χορό, στο πλαίσιο τόσο δομημένης εκμαθησιακής διαδικασίας όσο και αυθόρμητων γλεντικών επεισοδίων, που όμως δεν διοργανώνονται από κάποιο θεσμικό όργανο (πολιτιστικό σύλλογο, σχολή χορού ή τοπική αυτοδιοικητική αρχή). Μέσα από δεκαετή συμμετοχική έρευνα πεδίου στις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας, θα επιχειρήσω μια παρουσίαση των αναπάντεχων, και συχνά κινηματικών, αστικών χοροστασίων που αποδεικνύουν ότι η παράδοση ως έννοια προσλαμβάνεται σε σχέση με τα εκάστοτε κοινωνικοπολιτικά συγκείμενα, αποδεικνύοντας τη δυναμική της ζωντανής κληρονομιάς, όρου εναλλακτικού της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Βιογραφικό Σημείωμα

Η Παναγιώτα Ανδριανοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1973. Σπούδασε Αρχαιολογία (Ε.Κ.Π.Α.), Εθνολογία (É.Η.Ε.Σ.Σ.) και Λαογραφία (Ε.Κ.Π.Α.). Συνεργάστηκε με ερευνητικούς φορείς, όπως το Κέντρο Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας (Κ.Ε.Ε.Λ.) της Ακαδημίας Αθηνών, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος. Από το 2006 είναι μόνιμη εθνολόγος στο Υπ.Πο. (υπεύθυνη για ζητήματα άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς 2007-2014, προστασίας υλικού πολιτισμού 2014-2018, προϊσταμένη του Τμήματος Συλλογών, Έρευνας και Τεκμηρίωσης Λαϊκής Τέχνης του Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (πρώην Μ.Ε.Λ.Τ.) από το 2018 ως σήμερα. Είναι επίσημη facilitator της UNESCO για τη Διαφύλαξη της ΑΠΚ από το 2011 με σειρά σεμιναρίων στη ΝΑ Ευρώπη, το Ουζμπεκιστάν, τη Ρεουνιόν της Γαλλίας, την Παλαιστίνη, την Κύπρο. Πεδία επιστημονικού ενδιαφέροντός της είναι η εννοιολόγηση της παράδοσης στον αστικό χώρο, η κοινωνική λειτουργία του παραδοσιακού χορού, τα ζητήματα ταυτότητας εθνοτοπικών ομάδων και μειονοτήτων, η συγκρότηση των αστικών κοινοτήτων, η διαφύλαξη της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο μουσειακό περιβάλλον. Είναι ενεργό μέλος του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων και υπεύθυνη της Ομάδας Παραδοσιακού Χορού του Συλλόγου από το 2013. Συμμετέχει στο International Council of Traditional Music και στην Πανελλήνια Ένωση Δασκάλων Δημοτικού Χορού.

* * *

Γουλιμάρης Δημήτρης (dgoulima@phyed.duth.gr)

«Εκστασιασμός και θεραπευτική χρήση της έρρυθμης κίνησης. Διαχρονική προσέγγιση και ερμηνεία του φαινομένου»

Ο χορός ως ένα φαινόμενο ανθρωποκεντρικό αλληλοσυχετίζεται με πολλές πλευρές της ανθρώπινης ζωής, τις κοινωνικές σχέσεις, την εκπαιδευτική διαδικασία, τη θρησκεία, την οικονομία, την πολιτική, κ.τ.λ. Η έρρυθμη κίνηση και γενικότερα η χορευτική πράξη μπορεί να προσεγγιστεί με διάφορους τρόπους (ως φυσική δραστηριότητα, σκηνικό θέαμα, ρυθμός, εκφραστικό μέσο, μορφή επικοινωνίας). Ιδιαίτερη θέση έχει η θεραπευτική προσέγγιση του. Η θεραπευτική χρήση του χορού και των έρρυθμων κινήσεων στόχευε και στοχεύει στην ευεργετική επίδραση στον ψυχισμό του ανθρώπου. Η ενότητα ψυχής και σώματος καθώς και της αμοιβαίας αλληλεπίδρασής τους αποτελεί τη βάση της χοροθεραπείας. Η γνώση των θεραπευτικών ιδιοτήτων των χορευτικών κινήσεων κάτω από ορισμένες συνθήκες δεν είναι νέα. Παίρνει όμως διαφορετική μορφή ανάλογα με τη μορφή της κοινωνίας μέσα στην οποία παρουσιάζεται. Στα πλαίσια των παραδοσιακών κοινωνιών η υιοθέτηση χορευτικών πρακτικών για θεραπευτική χρήση αποτελεί φαινόμενο τόσο διαχρονικό όσο και παγκόσμιο. Διαχρονικό γιατί εμφανίζεται από τις πρώτες μορφές κοινωνικής οργάνωσης του ανθρώπου με τους σαμάνους έως και σήμερα. Παγκόσμιο γιατί συναντάται σε πολλές διαφορετικές περιοχές του πλανήτη μας. Ιδιαίτερα στον μεσογειακό χώρο συναντούμε στην Ελλάδα τα Αναστενάρια, στη Ιταλία το ξόρκισμα της αράχνης με τις Ταραντέλες, στην Σαρδηνία τους χορούς της Αργίας, στην Τουρκία τον χορό των Δερβίσηδων και στο Μαρόκο την αδελφότητα των Γκνάουας. Ανατρέχοντας στο παρελθόν, συναντώνται πολλές παραδοσιακές χοροθεραπευτικές πρακτικές. Ο εκστασιασμός, δηλαδή η αλλαγή της συνειδησιακής κατάστασης, αποτελεί κομβικό στοιχείο της «εκστασιακής» θεραπευτικής τεχνικής. Στις «χοροθεραπευτικές» τελετουργίες ο χορός ήταν αναπόσπαστο μέρος. Στόχος ήταν μέσω του χορού οι συμμετέχοντες να επικαλεστούν την βοήθεια των ανώτερων δυνάμεων, να απομακρύνουν τα κακά πνεύματα και να πετύχουν την θεραπεία ασθενειών ή την αναδιοργάνωση του ψυχισμού τους.

Η ερμηνεία του «χοροθεραπευτικού» φαινομένου με βάση την «εκστασιακή» θεραπευτική τεχνική με τα διάφορα στάδια της βρίσκει εφαρμογή τόσο στην περίπτωση του εθίμου των Αναστενάρηδων, το οποίο σύμφωνα με αρκετούς μελετητές έχει τις ρίζες του στην αρχαία Ελλάδα, όσο και στην περίπτωση «εξορκισμού» της «μυθικής» μορφής της αράχνης, η οποία ευθύνεται για ασθένειες, μέσω του χορού Ταραντέλα στην Νότια Ιταλία κι ιδιαίτερα στην Απουλία.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Δημήτρης Γουλιμάρης είναι Καθηγητής στη Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σ.Ε.Φ.Α.Α.) του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (Δ.Π.Θ.). Διετέλεσε Διευθυντής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Αθλητικός Τουρισμός, Οργάνωση Δρώμενων, Χορός" της Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ. και είναι υπεύθυνος της μεταπτυχιακής ειδίκευσης "Σπουδές στον Χορό". Διετέλεσε Συντονιστής και Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) στη Θεματική Ενότητα «Τέχνες II:

Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού». Διετέλεσε βοηθός της Διευθυντριας του Προγράμματος Σπουδών "Ελληνικός Πολιτισμός" του Ε.Α.Π. Είναι editor-in-chief του ηλεκτρονικού επιστημονικού περιοδικού "Επιστήμη του Χορού". Πρόεδρος του 1ου, 2ου, 3ου και 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου "Δραστηριότητες αναψυχής και χορευτικές πρακτικές" το 2020, 2021, 2022 και 2023. Πτυχιούχος του Τμ. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Δ.Π.Θ. (1990). Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων και Διδακτορικού Διπλώματος από το Δ.Π.Θ. (1998). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα και το δημοσιευμένο έργο του αφορούν τον χορό. <http://www.phyed.duth.gr/undergraduate/index.php/el/dpers/dep/mdep12>

* * *

Δαλιανούδη Ρενάτα (renatadalianoudi@ionio.gr)

«Μουσική-Χορός-Δρώμενα: κατηγοριοποίηση στοιχείων της Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο UNESCO. Το παράδειγμα των 10 πρόσφατων εγγραφών της Ελλάδας»

Η μουσική και ο χορός, ως αυτόνομες πολιτισμικές εκφράσεις μιας συλλογικότητας/ κοινότητας/ λαού, ή στο πλαίσιο εθιμικών εποχικών δρώμενων (Δωδεκαήμερο, Απόκριες, Πάσχα κ.λπ.), που επιβιώνουν διαχρονικά ή έχουν αναβιωθεί συγχρονικά, «επιβεβαιώνουν τον πλούτο, την πολυμορφία, τις πολλαπλές επιρροές και την ενσωμάτωση στέρεων παραδόσεων, για τις οποίες είναι περήφανες οι τοπικές κοινωνίες» (Μενδώνη, 2023), ενώ συνιστούν τα πολυπληθέστερα ίσως στοιχεία καταγραφής της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο της UNESCO σε παγκόσμια αλλά και σε πανελλαδική κλίμακα. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μια κατηγοριοποίηση των δέκα πρόσφατων (Αύγουστος 2023) καταγεγραμμένων στοιχείων Α.Π.Κ., με βάση λαογραφικά και εθνομουσικολογικά κριτήρια. Η κατηγοριοποίηση αφορά τα εξής στοιχεία:

1. Συρτός Κρήτης, 2. Καρναβάλι Μεσότοπου Λέσβου, 3. Μαλεβιζιώτης, 4. Μοιρολόι της Παναγίας (Κοπάνη Δωδώνης), 5. Μπουμπούγερα (Καλή Βρύση Δράμας), 6. Μπαντίδοι και γαϊτανάκι Άρτας, 7. Τέχνη της κατασκευής αντιγράφων παραδοσιακών ενδυμασιών, όπως ασκείται από τον Νικόλα Πλακίδα (Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας), 8. Πανηγύρι Αγ. Πέτρου (Σπάτα), 9. Μπέης (Πρωτοκκλήσι Έβρου), 10. Κάλαντα Κρυονέρου Ανατολικής Θράκης (Καλαμπάκι Δράμας).

Βιογραφικό Σημείωμα

Η Ρενάτα Δαλιανούδη είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμ. Τεχνών Ήχου & Εικόνας στο Ιόνιο Παν/μιο και Καθηγήτρια-Σύμβουλος στο Ελληνικό Ανοικτό Παν/μιο (2006-2022). Είναι απόφοιτη του Τμ. Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. και Δρ του ίδιου Παν/μίου ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ. και του Κληροδοτήματος Α. Παπαδάκη Ε.Κ.Π.Α. Θεματικές της Διδακτορικής και Μεταδιδακτορικής έρευνας η σχέση του Μ. Χατζιδάκι με τον λαϊκό πολιτισμό, το έντεχνο λαϊκό τραγούδι και τα έργα του για θέατρο και κινηματογράφο. Παρακολούθησε μαθήματα Εθνομουσικολογίας και Λαογραφίας στο Παν/μιο

Βιέννης και Θεατρολογίας στο Ε.Κ.Π.Α. Σπούδασε επίσης πιάνο, εκκλησιαστικό όργανο, ακορντεόν, κιθάρα και μπαλέτο. Γνωρίζει ταμπουρά, παραδοσιακούς χορούς (Λύκειο των Ελληνίδων), λάτιν και αργεντινικό tango. Έχει εκπονήσει 4 μονογραφίες (στο πεδίο της Εθνομουσικολογίας, της Εθνογραφίας, των Πολιτισμικών Σπουδών και της Μουσικής στο Θέατρο & τον Κινηματογράφο), 70 ερευνητικές εργασίες (καρποί εθνογραφικής έρευνας σε νησιά του Β. Αιγαίου, Κρήτη, Ήπειρο, Ιόνια Νησιά, Ν. Κορίνθου) σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων (Ελλάδα, εξωτερικό), 4 λήμματα σε παγκόσμιες εγκυκλοπαίδειες, 50 ντοκιμαντέρ για την «Ιστορία της ελληνικής μουσικής από την αρχαιότητα ως σήμερα» (SKAI FM), 2 ντοκιμαντέρ για το «Ηπειρώτικο μοιρολόγι του θρήνου και της ξενιτειάς» (ΕΡΤ 2), 195 εκπομπές για τη μουσική στο θέατρο και τον κινηματογράφο (ΕΡΑ 3). Υπήρξε επιστημονική σύμβουλος και παραγωγός-παραουσιάστρια της τηλεοπτικής εθνογραφικής εκπομπής «κάνουμε μουσική» (Pemptousia TV), ενώ είναι επιστημονική συνεργάτιδα στην ΕΡΤ Κέρκυρας με ραδιοφωνική εκπομπή «Περί μουσικής ο λόγος». Κατόπιν προκήρυξης του υπ. Παιδείας συγκρότησε το "Ψηφιακό Σχολείο του 21ου αι.", το "Μουσικό Σχολείο του 21ου αι.» και το «Καλλιτεχνικό Σχολείο του 21ου αι". Κέρδισε 31 υποτροφίες από: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, Ε.Κ.Π.Α., Ίδρυμα Τεχνολογίας κι Έρευνας, Ωδείο Αθηνών, Εθνικό Ωδείο. Έχει προταθεί για το «Βραβείο Εξαιρετικής Πανεπιστημιακής Διδασκαλίας» του Ιδρύματος Τεχνολογίας & Έρευνας και του Ε.Α.Π. Μιλάει Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά (C2) και Ιταλικά, Ισπανικά (A2).

* * *

Δούκα Στυλιανή (sdouka@phed.auth.gr)

«Η επίδραση των Πολιτιστικών Φεστιβάλ στον τουρισμό και τις τοπικές κοινότητες: η περίπτωση των φεστιβάλ του CIOFF®»

Τα φολκλорικά φεστιβάλ είναι εκδηλώσεις οι οποίες δύναται να έχουν πολλαπλές επιπτώσεις στην οικονομία, τον τουρισμό, την κοινωνία, τον πολιτισμό και το περιβάλλον. Θα πρέπει συνεπώς να ενταχθούν σε μία γενικότερη στρατηγική τοπικής, περιφερειακής και εθνικής τουριστικής ανάπτυξης στα πλαίσια των αρχών της βιωσιμότητας. Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι η ολιστική προσέγγιση της διοργάνωσης των φεστιβάλ μέσα από τον συνδυασμό της ποιότητας του ιδίου φεστιβάλ αλλά και του προορισμού στον οποίον λαμβάνει χώρα. Η εμπειρία των συμμετεχόντων αλλά και των θεατών θα πρέπει να αξιολογείται, προκειμένου να αναπτυχθούν στρατηγικές ανάπτυξης της επωνυμίας των φεστιβάλ, πρόθεσης για επαναλαμβανόμενη επίσκεψη και προσέλκυση θεατών από την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό. Η διεθνοποίηση των φεστιβάλ, μπορεί να αποτελέσει ένα βασικό εργαλείο στην προώθηση του μοναδικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του ελληνικού τουρισμού που είναι ο πολιτισμός και οι τοπικές παραδόσεις. Στην παρούσα έρευνα θα παρουσιαστεί ο οικονομικό-κοινωνικός αντίκτυπος των πολιτιστικών φεστιβάλ, η αξιολόγηση της ποιότητας τους συνολικά αλλά και οι βασικοί παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη της πρόθεσης για επαναλαμβανόμενη επίσκεψη. Θα γίνουν προτάσεις για την ανάπτυξη της επωνυμίας του φεστιβάλ και της καλύτερης διοργάνωσης.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Στυλιανή Δούκα είναι Καθηγήτρια στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Α.Π.Θ. και Αντιπρόεδρος του Εθνικού Τμήματος CIOFF® Ελλάδος. Αποφοίτησε από το Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Α.Π.Θ., απ' όπου έλαβε και το διδακτορικό της δίπλωμα με θέμα τον «Χαρακτήρα του Χορού στην Κλασική Αρχαιότητα». Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη Φυσική Αγωγή, τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, την Ιστορία Χορού, τα λειτουργικά και ψυχολογικά ωφέλη του χορού, τον αθλητικό και πολιτιστικό τουρισμό και την κοινωνιολογία του αθλητισμού και της αναψυχής.

Είναι διευθύντρια του Μ.Π.Σ. «Εκπαίδευση στον Χορό» του Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Α.Π.Θ. Έχει δημοσιεύσει πάνω από 140 άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά διεθνών συνεδρίων και είναι συν-συγγραφέας σε 5 βιβλία.

Είναι μέλος ελληνικών και διεθνών επιστημονικών εταιρειών, κριτής σε ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα διεθνή επιστημονικά περιοδικά και μέλος οργανωτικής επιτροπής διεθνών επιστημονικών συνεδρίων, αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Έχει συμμετάσχει ως συντονίστρια και ερευνήτρια σε ερευνητικά προγράμματα με αντικείμενο τον χορό, τον αθλητισμό, την κοινωνιολογία του αθλητισμού και την αναψυχή.

Είναι μέλος του Εργαστηρίου «Διοίκησης Αθλητισμού, Τουρισμού και Αναψυχής», με στόχο την προώθηση της έρευνας στην εκπαίδευση που αφορά στη διαχείριση του αθλητισμού, την προαγωγή της σωματικής δραστηριότητας μέσω δραστηριοτήτων αναψυχής και την ανάπτυξη του αθλητικού και πολιτιστικού τουρισμού. Έχει, επίσης, διατελέσει Κοινοτική Σύμβουλος του Δ. Θεσσαλονίκης για σχεδόν δύο δεκαετίες, υπεύθυνη για θέματα αθλητισμού και πολιτισμού.

* * *

Μάργαρα Ζωή (margari@Academyofathens.gr)

«Από την τοπική στην παγκόσμια κοινότητα: Ο χορός ως ζώσα πολιτισμική κληρονομιά του 21ου αιώνα»

Τον Οκτώβριο του 2003 ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (περισσότερο γνωστός ως UNESCO) υιοθέτησε τη Σύμβαση για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η Σύμβαση που μπορεί να θεωρηθεί εξέλιξη της Σύστασης για την Προστασία του Λαϊκού Πολιτισμού του Οργανισμού που είχε προηγηθεί (1989), εισάγει προοδευτικά σε παγκόσμια κλίμακα, ένα νέο μεταμοντέρνο πλαίσιο με πολλαπλές κοινωνικοπολιτικές, εθνοανθρωπολογικές και οικονομικές παραμέτρους για την διαφύλαξη και την ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς με οικουμενική προοπτική. Στο πλαίσιο αυτό, οι μουσικές και χορευτικές παραδόσεις ως άυλες πολιτισμικές εκφάνσεις του λαϊκού πολιτισμού βρίσκονται στο επίκεντρο των διεθνών εξελίξεων. Οι μουσικές και χορευτικές πολιτισμικές πρακτικές (ανα)νοηματοδοτούνται, επανανακαλύπτονται και εκλαμβάνονται ως ζώσα πολιτισμική κληρονομιά που μπορεί να αξιοποιηθεί σε τοπικό, υπερτοπικό και διε-

θνές επίπεδο με κύρια σκοπούμενα την επίτευξη της δικτύωσης και της παγκόσμιας αναγνώρισης.

Εκκινώντας από τις παραπάνω διαπιστώσεις, στην παρούσα μελέτη, αφού παρουσιάσουμε παραδειγματικές περιπτώσεις χορευτικών φαινομένων που περιλαμβάνονται τις Λίστες Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς της UNESCO, θα εξετάσουμε τις σταδιακές φάσεις κληρονομοποίησης (heritagisation) και (ανα)πλαισιοποίησης των χορευτικών και μουσικών πρακτικών με κύριο σκοπούμενο να διερευνήσουμε τις κοινοτικές, εθνικές και διεθνείς πολυεπίπεδες μορφές επαναξιολόγησης και (ανα)κεφαλαιοποίησής τους για τη διαμόρφωση μετανεωτερικών μοντέλων διαπολιτισμικού διαλόγου στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον του 21ου αιώνα.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Δρ. Ζωή Ν. Μάργαρη πραγματοποίησε προπτυχιακές μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στην Εθνολογία, την Ανθρωπολογία και την Κινησιολογία. Εξειδικεύεται στην ανθρωπολογική μελέτη των άυλων εκφάνσεων του λαϊκού πολιτισμού με εστίαση στην ανάλυση των εθμικών τελετουργικών εκφάνσεων των τελεστικών τεχνών και έμφαση στην εθνοανθρωπολογική προσέγγιση των λαϊκών δρωμένων και του χορού. Έχει συμμετάσχει ως επιστημονική συνεργάτις - ερευνήτρια και διευθύντρια ερευνών, σε ερευνητικά προγράμματα ενώ παράλληλα διδάσκει συστηματικά σε

προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΕΑΠ, ΕΚΠΑ, ΕΣΔΔΑ κ.ά.). Από το 1999 έως το 2009 διετέλεσε επιστημονική συνεργάτις (1999-2002) και Καθηγήτρια Εφαρμογών (2002-2009) του Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του Α.Τ.Ε.Ι. Ηπείρου και τον Μάιο του 2008 εξελέγη ερευνήτρια του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, στο οποίο υπηρετεί μέχρι και σήμερα, ως Κύρια Ερευνήτρια. Έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά παρουσιάζοντας εθνογραφικές και θεωρητικές μελέτες με αντικείμενο την σύγχρονη εθνοανθρωπολογική προσέγγιση του λαϊκού πολιτισμού. Είναι μέλος της Εθνικής Επιστημονικής Επιτροπής για την Εφαρμογή της Σύμβασης για την Προστασία της Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς και τεσσάρων επιστημονικών ομάδων εργασίας διεθνών επιστημονικών φορέων-οργανισμών με αντικείμενο την ανθρωπολογική προσέγγιση των επιτελεστικών πολιτισμικών πρακτικών.

* * *

Παπαδοπούλου Αγνή (a.papadop@ionio.gr)

«Μουσική αντίληψη, εμπειρία και πολιτισμικές συμπεριφορές: Αφηγηματική λειτουργία της παραδοσιακής ελληνικής μουσικής συνυφασμένη με τις αξίες της αειφορίας»

Οι μηχανισμοί μουσικής αντίληψης, η διαχείριση μουσικών ερεθισμάτων είναι τρόποι λειτουργίας του εγκεφάλου που αντλούν νοήματα μέσα στη ροή του

χρόνου. Η μουσική λειτουργεί ως ένα συμβολικό σύστημα. Η διαχείριση συμβόλων και συναισθηματικών ποιότητων βοηθούν στην κατανόηση μηχανισμών λειτουργίας της αντίληψης. Οι μεταβολές των τρόπων της μουσικής έκφρασης συναρτώνται με μεταβολές του πολιτιστικού πλαισίου, με μεταβολές στους τρόπους αντίληψης. Ακούγοντας, σιγοτραγουδώντας και χορεύοντας δημοτικά τραγούδια, τα πράγματα αποδεικνύονται. Έχει επινοηθεί ένας συλλογικός τρόπος έκφρασης, οι σκέψεις και οι εμπειρίες των δημιουργών τους μεταμορφώνονται στο απτό γίνεσθαι των δόκιμων συλλαβών και η ξεχωριστή, ποιητική γλώσσα των δημοτικών τραγουδιών μελοποιείται. Υπήρχε η επινόηση απόλυτα διασυνδεδεμένη με την εξ αντικειμένου (λεγόμενη) πραγματικότητα. Η σύνδεση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος είναι συνυφασμένη με την ευρυμάθεια, τη μελέτη, την αναζήτηση της γνώσης, την προστασία του περιβάλλοντος. Η αφηγηματική λειτουργία της παραδοσιακής μουσικής καλλιέργει τις αξίες της αειφορίας, αναδεικνύοντας τη συμβολή και την αξία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Η μεταβίβαση των αξιών στις επόμενες γενιές συμβάλλει στο να μπορέσουν να γνωρίσουν το παρελθόν, να κατανοήσουν το παρόν και να εξηγήσουν το μέλλον. Η μεγάλη γνώση είναι η γνώση της φύσης, η οποία δεν θεωρείται ανέφικτη. Φωνές (ήχοι και λέξεις) συνδέονται με τις αρχές της αιεφόρου ανάπτυξης και εκφέρουν πολιτισμικό διάλογο.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Αγνή Παπαδοπούλου είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και η επιστημονική δραστηριότητά της κινούνται στον χώρο της διδακτικής της τέχνης και των δημιουργικών τεχνολογιών, της φιλοσοφίας και αισθητικής των μέσων, αισθητικής και οικολογικής σκέψης, ηθικής και τεχνολογίας. Είναι επικεφαλής του Προγράμματος Παιδαγωγικής Επάρκειας του Τμ. Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Παν/μίου. Οι δημοσιεύσεις της αφορούν τη διδασκαλία της τέχνης, τη σύζευξη τέχνης και τεχνολογίας,

τη δημιουργία αφηγήσεων με τις νέες τεχνολογίες, τις σύγχρονες προσεγγίσεις στη μάθηση και στην εκπαιδευτική πράξη.

* * *

Φωτοπούλου Σταυρούλα (Βίλλυ) (sfotoroulou@culture.gr)

«Η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και η σημασία της για τις μουσικοχορευτικές πολιτισμικές εκφράσεις»

Η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς εισάγει ένα νέο πρότυπο ανάδειξης, αλλά κυρίως διαχείρισης των πολιτισμικών εκφράσεων που συνήθως καλούνται «λαϊκός πολιτισμός». Θα συζητήσουμε την εφαρμογή της στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία 2013-2023, και ιδίως την ανάδειξη και διαφύλαξη, μέσα από τα εργαλεία που προσφέρει, μουσικών και χορευτικών εκφράσεων, τόσο στο εθνικό όσο και στο διεθνές επίπεδο.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Σταυρούλα -Βίλλυ Κ. Φωτοπούλου γεννήθηκε στην Καλαμάτα, και αποφοίτησε από το 1ο Γενικό Λύκειο της πόλης. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών.

Από το 1996 εργάζεται στο Υπουργείο Πολιτισμού, όπου διορίστηκε ως απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης. Διαθέτει μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών στη Σύγχρονη Ιστορία (Ε.Κ.Π.Α., 2008) και στην Κοινωνική Λαογραφία (Ε.Κ.Π.Α., 2011). Χειρίζεται άριστα την αγγλική γλώσσα και ικανοποιητικά τη γαλλική και την ισπανική. Είναι Διευ-

θύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη Γεν. Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς από το 2014. Έχει εκπροσωπήσει το Υπουργείο Πολιτισμού σε Διεθνείς Οργανισμούς (UNESCO, ΕΕ), αναφορικά με θέματα αρμοδιότητάς της.

* * *

Χριστοδούλου Κατερίνα (katerchristodoulou@gmail.com)

«Διδάσκοντας και μαθαίνοντας με την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά: Το Ρεμπέτικο στην τάξη»

Η Σύμβαση του 2003 για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς προτείνει μια σειρά μέτρων διαφύλαξης, μεταξύ των οποίων και μέτρα που σχετίζονται με την εκπαίδευση, αναφέροντας τη "μετάδοση, ιδίως μέσω της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης" (Άρθρο 2.3). Η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά μπορεί να προσφέρει περιεχόμενο και μεθόδους διδασκαλίας που ενισχύουν την παισιωμένη μάθηση, συνεισφέροντας στη παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα προάγει την εκτίμηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να κατανοούν και να εκτιμούν τη ζωντανή κληρονομιά των άλλων, καθώς και τη δική τους, ιδίως σε σχολικά περιβάλλοντα με πολιτισμική ή κοινωνική ποικιλομορφία. Στο πλαίσιο αυτό, η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέπτυξαν από κοινού ένα πιλοτικό πρόγραμμα με τίτλο "Διδάσκοντας και μαθαίνοντας με τη Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά" προκειμένου να διερευνήσουν τις δυνατότητες διδασκαλίας διαφόρων αντικειμένων με τη ζωντανή κληρονομιά αντί της διδασκαλίας για τη ζωντανή κληρονομιά στο σχολείο. Δέκα εκπαιδευτικοί με έναν από τους μαθητές τους, ηλικίας 12-18 ετών, από δέκα σχολεία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO (ASPnet) επιλέχθηκαν για να συμμετάσχουν σε δύο πιλοτικά εργαστήρια, τα οποία οδήγησαν στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση δέκα σχολικών προγραμμάτων που ενσωματώνουν τη ζωντανή κληρονομιά στη διδακτική πρακτική. Οι δέκα προτάσεις- προγράμματα και η μεθοδολογία των 6 βημάτων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση τέτοιου είδους σχολικών δραστηριοτήτων περιλαμβάνονται στην έκδοση της UNESCO-ΕΕ "Teaching and Learning with Living Heritage, A Resource Kit for Teachers". Το ελληνικό σχολείο επέλεξε το Ρεμπέτικο, στοιχείο εγγεγραμμένο στον Αντιπροσωπευτικό Κα-

τάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας, για τη διδασκαλία τεσσάρων αντικειμένων (Αγγλικά, Λογοτεχνία, Φυσική Αγωγή, Πληροφορική) σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Αικατερίνη Χριστοδούλου, εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας στο Ράλλειο ΓΕΛ Θηλέων Πειραιά, είναι υπεύθυνη για τον ακαδημαϊκό σχεδιασμό και τον οργανωτικό συντονισμό των Ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων και δικτύων του σχολείου. Σχεδιάζει, διοργανώνει και συντονίζει τις εκδηλώσεις διάχυσης των προγραμμάτων του σχολείου σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο ενώ είναι συντάκτρια του δίγλωσσου ιστότοπου του Ραλλείου. Συνεργάζεται με το Γραφείο Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως καθηγήτρια της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας σε φοιτητές

διεθνών προγραμμάτων. Ως πιστοποιημένη από την UNESCO εκπαιδευτικός για την ενσωμάτωση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη σχολική εκπαίδευση, συνεργάστηκε με τον Τομέα Πολιτισμού της UNESCO στο Παρίσι για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Εργαστηρίου Επιμόρφωσης Επιμορφωτών του έτους 2022 για το Ευρωπαϊκό τμήμα του παγκοσμίου Δικτύου Εκπαιδευτών της UNESCO για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά. Συνεργάζεται με το Περιφερειακό Γραφείο UNESCO στη Μπανγκόκ ως μέλος της διεθνούς επιτροπής για το διαγωνισμό δημιουργίας εκπαιδευτικών σεναρίων με ενσωμάτωση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού του έτους 2023.

* * *

* Ευχαριστούμε θερμά την ομάδα διερμηνέων και του μεταφραστικού του Τμ. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου για τη βοήθεια στη μετάφραση του προγράμματος και για τη διερμηνεία της επιστημονικής ημερίδας. Επιβλέποντες: **Στέφανος Βλαχόπουλος, Σωτήρης Λίβας, Σταυρούλα Βράιλα.** (Για τα πλήρη ονόματα βλ. οργανωτική επιτροπή.)

** Εκτυπώσεις **Print Shop Corfu**

Δημιουργικό: **Δημήτρης Βλάχος**

Προετοιμασία δημιουργικού: **Ρενάτα Δαλιανούδη**

Κείμενα: **Ρενάτα Δαλιανούδη**

Επιστημονική επιμέλεια: **Ρενάτα Δαλιανούδη**

Ευχαριστούμε θερμά το Ινστιτούτο Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς (Ι.Ε.Μ.Κ.) για την ευγενική χορηγία στο Επιστημονικό Συνέδριο του Ιονίου Πανεπιστημίου, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ CIOFF® Μεσογειακών Πολιτισμών 2023, και στην έκδοση του παρόντος προγράμματος.

www.iemk.gr

Under the patronage of H.E. the President of the Hellenic Republic
Ms. Katerina Sakellaropoulou

**6-10
SEP
2023**

Corfu
Town
&
North
Corfu

16 COUNTRIES
**5 DAYS OF
LIVING HERITAGE**

Folk Dance . Music . Forum . Exhibitions
ICH . Workshops . Photography . Handicrafts
Cultural and Scientific Conference .

INTERNATIONAL CIOFF® FESTIVAL
MEDITERRANEAN CULTURES

ALBANIA . ALGERIA . BOSNIA & HERZEGOVINA . CROATIA . CYPRUS . EGYPT . FRANCE . GREECE
TUNISIA . ISRAEL . ITALY . MOROCCO . MONTENEGRO . PORTUGAL . SLOVENIA . SPAIN

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE PROGRAM

GREETINGS BY THE ORGANIZERS

The Mediterranean Sea is a timeless reference point for all the people who live around it, are affected by its aura and travel through it. It has shaped the traditions, habits, customs, gastronomy, music and dance patterns of the peoples surrounding it, and has influenced and continues to influence the cultures of other peoples to this day.

CIOFF®, official partner of UNESCO with 53 years of experience in promoting cultural heritage and in organizing international festivals, through the CIOFF® South European Sector, the National Section CIOFF® Greece and the Co-organizers Ionian University and Educational - Cultural Association of Sinies Corfu,

present to the public the richness of the living traditions of the Mediterranean, with the **International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures, Corfu, 6-10 September 2023**.

Let's celebrate together our common Mediterranean culture in Corfu in a five-day event filled with dance, music, folk arts, events, costumes, conferences and other activities, interacting on the occasion of intangible cultural heritage and with the aim of coexistence, friendship and mutual understanding!

Kostas Ioannidis

President, National Section CIOFF® Greece

Music and dance are cultural phenomena, they constitute cultural identities and manifestations of the intangible cultural heritage of the people or society, which gave birth to them and maintains them in a perpetual space and time. The Mediterranean Sea, since antiquity, has been a cradle of cultural influences and exchanges, with music and dance as fields of osmosis. In such a cradle, where peoples with different cultural origins and development speeds coexist (Europe, Africa, Asia), the study and highlighting of the cultural diversity of each people, and at the same time the common code of expression through music and dance, create the conditions for peace, understanding, respect for the "other" and contribute to the preservation of the intangible cultural heritage of each people, establishing prospects for improvement for this coexistence.

The UNESCO convention and its accredited partner CIOFF® creatively highlight the music, dance and folk arts of the peoples, defending their uniqueness and coexistence.

We are looking forward to welcoming all of you at the **International Festival CIOFF® of Mediterranean Cultures, and at the International Conference of the**

Ionian University, in the beautiful island of Corfu, in order to celebrate this great Mediterranean Festival together!

Dr Renata Dalianoudi

Associate Professor of Musicology, Ethnomusicology & Folklore
Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University
Scientific Representative of Ionian University
for the International Festival CIOFF® 2023

It is beyond doubt that the Mediterranean Civilizations owe their existence to the Mediterranean Sea. It was the Mediterranean that allowed man to objectify and realise his travel instinct, to be inspired by its aura and colour, to form traditions and habits.

In its 40 years of active participation in the cultural events of the area, the Educational and Cultural Association of Sinies, in collaboration with the National Section of CIOFF® Greece and the Ionian University, has the honor to present for the first time such a brilliant event as the **International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures**.

May the events that follow be another occasion to highlight the cultural heritage of the Mediterranean through the promotion of the uniformity but also the diversity of its peoples.

Yannis Garnelis

President of the Cultural Association of Sinies-Corfu
Treasurer of CIOFF® South European Sector

INTERNATIONAL CIOFF® FESTIVAL OF MEDITERRANEAN CULTURES CORFU 6-10 SEPTEMBER 2023

The National Section of the International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts CIOFF®, official partner of UNESCO, the IONIAN UNIVERSITY and the Educational & Cultural Association of Sinies - Corfu (Member of CIOFF® Greece), organize the **International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures, in Corfu, 6-10 September 2023.**

Dance groups from Albania, Algeria, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Cyprus, Egypt, France, Greece, Israel, Italy, Morocco, Montenegro, Portugal, Slovenia, Spain and Tunisia, in total more than 450 dancers, musicians (accompanied by traditional musical instruments and in traditional costumes), artists, craftsmen, Scholars and University Professors from 16 Mediterranean countries, will present - in a multicultural musical feast - with performances, parades, concerts, video art projection, exhibitions, dance and gastronomy labs, scientific conference and economic forum - the intangible cultural heritage of the Mediterranean Sea!

The International Festival, the flagship Festival of CIOFF® South European Sector, is **under the Patronage of H.E. the President of the Hellenic Republic, Mrs. Katerina Sakellaropoulou, and it is organized in support of the 20th anniversary of the 20th anniversary of the UNESCO Convention (2003) on the Intangible Cultural Heritage.**

The International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures is organized in collaboration with the Region of the Ionian Islands, the Ionian Islands Regional Union of Municipalities, the Municipality of Central Corfu and the Diapontic Islands, and the Municipality of Northern Corfu.

It is supported by the Ministry of Culture (Directorate of Modern Cultural Heritage, Intangible Cultural Heritage of Greece), the Ministry of Tourism, the Hellenic National Commission for UNESCO, the Greek National Tourism Organization, the Ministry of Shipping and Insular Policy, the UNESCO Chair of Ionian University on the Intangible Culture, the Central Union of Chambers of Greece, the Commerce Chamber of Corfu, the Dpt of Audio & Visual Arts, the Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, the Dpt of Digital Media and Communication, the Dpt of Archiving, Library Science and Museology, the Directorate of Informatics and Networks/ Dpt of Networks and Communications of the Ionian University, the Institute of Hellenic Music Heritage (I.E.M.K.), the Philharmonic Society of Corfu (Palea), the Academy of Art in Szczecin, Poland, the Association for the Support of Art, Science and Technology Development MEDEA (Poland), the School of Pedagogy of the University of Ostrava, Czech Republic, the Agri-Food Partnership of the Region of Ionian Islands, the Cultural Society of Corfu Town "San Giacomo".

It is also being held with the support of the Ephorate of Antiquities of Corfu, the Museum of Asian Art, the Holy Metropolis of Corfu, Paxi and Diapontian Islands, the Corfu Port Organization, the Corfu Hotel Union, the Corfu Old Scouts Union, the Corfu Chefs' Club, the Hellenic Red Cross, the General Clinic Mastoras and the General Clinic "Therapia".

In the framework of the CIOFF® International Festival of Mediterranean Cultures and on the occasion of the UNESCO Convention on I.C.H., the Ionian University organizes the International Scientific Conference on "Music and Dance in the Medi-

terranean as Intangible Cultural Heritage and Fields of Osmosis. Cultural Spatialities and historical temporalities”, which will take place on Wednesday, September 6, 2023, 12 a.m. - 7.30 p.m, at the Ionian Academy of Corfu.

The Scientific/Academic Representative of the Ionian University for the INTERNATIONAL CIOFF® FESTIVAL OF MEDITERRANEAN CULTURES 2023 as well as the coordinator of the Scientific Conference is Renata Dalianoudi, Musicologist, Dr. Ethnomusicology, Associate Professor of “Music and Audiovisual Culture”, Dpt of Audio and Visual Arts, Ionian University.

CO-ORGANIZERS - SUPPORTERS

MEDIA SPONSORS

IONIAN UNIVERSITY

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

*“Music and Dance in the Mediterranean as Intangible Cultural Heritage
and Fields of Osmosis.*

Cultural Spatialities and historical temporalities”

Corfu, 6th September 2023

Music and dance are cultural phenomena, social practices, cultural identities and manifestations of the intangible cultural heritage of the people or society that gave birth to them and preserves them in a perpetual space-time.

Since ancient times, the Mediterranean basin has already been a cradle of maritime, trade and consequently cultural influences and exchanges, while the Mediterranean Sea has been the means to achieve the -occasionally voluntary friendly/peaceful and occasionally warlike- exchanges between peoples. Songs, dances, lyrics, musical instruments, events, customs and habits, distinct traditions with loans and counter-loans, are the irrefutable witnesses of these historical events and the bridges between today and yesterday.

In the scheduled scientific conference entitled “Music and dance in the Mediterranean as intangible cultural heritage and fields of osmosis. Cultural spatialities and historical temporalities”, Music and Dance will be examined as folk arts (from the perspective of Folklore) and fields of cultural exchanges between the Mediterranean peoples over the centuries, creating conditions of peace, understanding and respect for the “other”, while the Mediterranean will be traced as a cultural and musical spatiality, shaping the cultural identity of each people within synchronic and diachronic temporalities (from the perspective of Social and Cultural Anthropology).

At the same time, Music and Dance are -therefore considered as- theoretical Disciplines, which systematize knowledge, interpret practices and thus contribute to the preservation of the intangible cultural heritage of each people, applying the terms of the UNESCO Convention (2003).

The Conference aims at tracing the past of a cradle with many musical cultures from peoples with different cultural origins and speed of development (Europe, Africa, Asia), at finding common ways of cultural coexistence and the prospects for improving this coexistence.

It is preferable the contributions to be based on ethnographic field research, through interdisciplinary approaches to Music and Dance; Ethnomusicology, Ethnochoreology, Folklore, Ethnology, Cultural Anthropology, Social Anthropology, Sociology of Music, Historical Ethnomusicology, Cultural Studies, History, Education.

Keywords: Mediterranean, Music, Dance, cultural spatiality, historical temporality, traditions, folklore, ethnic, community music, sustainability, intangible cultural heritage.

Language: Greek and English (with simultaneous interpretation)

Indicative (and not restrictive/exhaustive) fields

- Kinds of Music in the Mediterranean
- Kinds of Dance in the Mediterranean
- Musical instruments in the Mediterranean
- Customary events/ Rituals in the Mediterranean
- Music Archaeology
- UNESCO Convention
- Cultural Management
- Old traditions - Modern practices
- Folklore and ethnic
- Community music
- Cultural hegemonies
- Interculturality
- Tradition and audiovisual media
- New technologies and tradition
- Education and Cultural Sustainability
- Education and Intangible Culture

SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE (alphabetically)

Andrianopoulou Yiota, Ethnologist-Folklorist, Museum of Modern Greek Culture.

Androulaki Maria, Researcher, Hellenic Folklore Research Centre, Academy of Athens.

Boileau Anna-Maria, Representative of CIOFF® Southern Europe Region.

Chryssanthopoulou Vassiliki, Professor of Social Folklore, Dpt of Literature, National & Kapodistrian University of Athens.

Dalianoudi Renata, Associate Professor, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Douka Stella, Professor, Dpt of Physical Education and Sports Science, Aristotle University of Thessaloniki, Vice-President of CIOFF® Greece.

Goulimaris Dimitris, Professor of Choreology, Dpt of Physical Education and Sports Science, University of Democritus.

Ioannidis Kostas, President of CIOFF® Greece.

Guskos Andreas, Associate Professor, Vice-Rector, Academy of Arts in Szczecin, Poland

Katsios Stavros, Professor, Ionian University, holder of UNESCO chair «for the threats to the Cultural Heritage and related activities” at the Ionian University.

Merdic Enrih, Professor, University of Osijek, Vice-President of CIOFF® Southern Europe, President of CIOFF® Croatia, Choreographer and Dance Teacher.

Milowska Martyna, Academy of Art in Szczecin, Poland

Papadopoulou Agnes, Associate Professor, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University.

Polykalas Spyros, Professor, Dpt of Digital Media & Communication, Ionian University.

Tziortas Michael, President of CIOFF® Cyprus.

Floros Andreas, Rector of Ionian University, Professor, Dpt of Audio & Visual Arts.

Fotopoulou Stavroula, Director of Modern Cultural Heritage, Ministry of Culture.

ORGANIZING COMMITTEE OF THE CONFERENCE

NATIONAL SECTION OF CIOFF® GREECE

IONIAN UNIVERSITY, GREECE:

Dpt of Audio & Visual Arts

Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting

Dpt of Digital Media and Communication

Dpt of Archiving, Library Science, Museology

Directorate of Informatics and Networks/ Dpt of Networks and Communications

EDUCATIONAL & CULTURAL ASSOCIATION OF SINIES - CORFU

ACADEMY OF ART IN SZCZECIN, POLAND

ASSOCIATION FOR THE SUPPORT OF ART, SCIENCE AND TECHNOLOGY DEVELOPMENT MEDEA, POLAND

UNIVERSITY OF OSTRAVA/ FACULTY OF EDUCATION, CZECH REPUBLIC

Alevizaki Niki, Secretariat, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Avgerinou Ria, Rector's Office, Ionian University

Čapandová Tereza, University of Ostrava, Czech Republic

Deligiannis Ioannis, Associate Professor, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Dimopoulou Maria, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Ekonomidou Roubini, Social Media, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Efstratiou Panayiota, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Eftaxia Spyridoula, Historian, Institute of Hellenic Music Heritage

Georgiou Maria, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Giannakouloupoulos Andreas, President of the Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Ginargyrou Vasileia, Secretariat, International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures

Guskos Andreas, Associate Professor, Vice Rector, Academy of Art in Szczecin, Poland

Kaika Konstantina, Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Kanelou Valantasi Maria, Dpt of Foreign Languages, Translation & Interpreting, Ionian University

Karamizari Electra, Dpt of Foreign Languages, Translation & Interpreting, Ionian University

Kavvadia Elena, Deputy Head, Department of Networks & Telecommunications, Ionian University

Kiosis Kostas, Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Konidaris Agis, Associate Professor, Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Kosmarikou Marianthi, Press Office and Social Media, Ionian University

Koudela Tomáš, University of Ostrava, Czech Republic

Koustoubardi Erato, Academic Scholar, Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Livas Sotiris, Professor, Supervisor for Translation, Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Marcinkowski Arkadiusz, Association for the Support of Art, Science and Technology Development MEDEA, Poland

Milowska Martyna, Academy of Art in Szczecin, Poland

Moustakas Nikos, Special Technological Staff, Ionian University

Palka Jakub, Association for the Support of Art, Science and Technology Development, MEDEA, Poland

Panagopoulos Iakovos, Assistant Professor, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

Polykalas Spyros, President of the Dpt of Digital Media and Communication, Ionian University

Stromatias Stelios, Historian, MSc Folklore, Institute of Hellenic Music Heritage

Sarakinos Lefteris, Head of Social Media Team

Sofologi Zoe, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Sosoni Vilelmini, Associate Professor, Supervisor for Translation, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Vlachopoulos Stefanos, Professor, Supervisor for Interpreting, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Vlachou Maria, Graphic Designer, Social Media Team

Vraila Stavroula, Academic Scholar, Supervisor for Translation, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Zangana Sofia, Dpt of Foreign Languages, Translation and Interpreting, Ionian University

Coordinator of the Scientific Conference & Head of the Organizing Committee of the Conference:

Renata Dalianoudi, BA Musicology, PhD Ethnomusicology, Associate Professor of “Music and Audiovisual Culture”, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University.

INTERNATIONAL CIOFF® FESTIVAL OF MEDITERRANEAN CULTURES
CORFU 6-10 SEPTEMBER 2023

IONIAN UNIVERSITY

SCIENTIFIC CONFERENCE

*Music and Dance in the Mediterranean Sea as fields of osmosis.
Cultural spatialities and historical temporalities*

IONIAN ACADEMY, CORFU TOWN
Wednesday 6, September 2023

PROGRAM

09.30´ a.m.-12.00´ a.m.

Official Opening of the International CIOFF® Festival of Mediterranean Cultures: reception and welcoming of the Delegations of National CIOFF® Sections and of the dance groups from the 16 Mediterranean countries

Greetings by Mr. Andreas Floros, Rector of Ionian University and other V.I.P.

Exchange of gifts and souvenirs among the organizers and the guests

12.00´ - 12.15´ p.m. Opening of the Scientific Conference

Greetings:

Mr. Andreas Floros, Professor, Rector of Ionian University

Mr. Kostas Ioannidis, President of National Section CIOFF® Greece

Mrs. Renata Dalianoudi, Associate Professor, Scientific/Academic Representative of Ionian University, International CIOFF® Festival for Mediterranean Cultures 2023

Morning Session

Presentations by Greek Scholars and Academics

12.20´ - 13.10´

11st unit «UNESCO Convention for the Intangible Cultural Heritage»

Chair: Renata Dalianoudi - Kostas Ioannidis

12.20´ - 12.35´

1. **Stavroula (Villy) Fotopoulou**, Director, Modern Cultural Heritage Directorate, Ministry of Culture.

«The Intangible Cultural Heritage Convention and music-dance cultural expressions»

12.35' -12.50'

2. Zoe Margari, Principal Professorial Research Fellow, Hellenic Folklore Research Centre, Academy of Athens

«From local to global: Dance as living cultural heritage of the 21st century»

12.50' -13.05'

3. Renata Dalianoudi, Associate Professor of “Music and Audiovisual Culture”, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University.

«Music-Dance-Folk Drama [dromena]: categorization of Intangible Cultural Heritage in the UNESCO National Inventory. The case of 10 recent enrollments in Greece.»

13.10' - 13.45'

2nd unit «Cultural spatialities and historical temporalities concerning dance»

Chair: Villy Fotopoulou - Stella Douka

13.10' - 13.25'

4. Dimitris Goulimaris, Professor, Dpt of Physical Education and Sports Science, Democritus University of Thrace.

«Ecstasy and therapeutic use of rhythmical movement. Timeless approach and interpretation of the phenomenon»

13.25' -13.40'

5. Panayiota Andrianopoulou, Ethnologist-Folklorist, Museum of Modern Greek Culture, UNESCO ICH Facilitator.

«Unexpected urban dance-scapes: spontaneous and structured performances of traditional dance in Athens during the 2011-2015 crisis»

13.45' - 14.30'

3rd unit «Intangible Cultural Heritage - Sustainability - Tourism Development»

Chair: Panayiota Andrianopoulou-Dimitris Goulimaris

13.45' -14.00'

6. Styliani (Stella) Douka, Professor, Dpt of Physical Education and Sports Science, Aristotle University of Thessaloniki, Vice-President of CIOFF® Greece.

«The impact of Cultural Festivals on Tourism and local communities: the case of CIOFF® festivals»

14.00' - 14.15'

7. Agnes Papadopoulou, Associate Professor, Dpt of Audio & Visual Arts, Ionian University

«Musical perception, experience and cultural attitudes: Narrative function of folk Greek music intertwined with the values of sustainability»

End of Morning Session

14.30' -17.00' Lunch break

Afternoon Session

Elements of the Intangible Cultural Heritage from Mediterranean Countries.

17.00' - 17.15'

1st unit «Intangible Cultural Heritage and Education»

Chair: Renata Dalianoudi - Costas Ioannidis

17.00' - 17.15'

1. Katerina Christodoulou (ZOOM live), UNESCO Educator, Teacher at Rallion Lyceum for Girls

«Teaching and Learning with Living Heritage: The case of ICH element Rebetiko»

17.20' -19.30'

2nd unit «Elements of the Intangible Cultural Heritage from the Mediterranean Countries. Representatives of National CIOFF® Sections»

Chair: Renata Dalianoudi - Kostas Ioannidis

17.20' -17.30'

2. CIOFF® Greece: Κώστας Ιωαννίδης

17.30' -17.40'

3. CIOFF® Albania: Mr. Niko Mihali

17.40' -17.50'

4. CIOFF® Bosnia & Hezergovina: Mrs. Ana Maric

17.50' -18.00'

5. CIOFF® Bulgaria: Mrs. Stiliana Yorgova

18.00' -18.10'

6. CIOFF® Croatia: Mr. Enrih Merdic

18.10' -18.20'

7. CIOFF® Cyprus: Μιχάλης Τζιώρτας

18.20' -18.30'

8. CIOFF® France: Mrs. Anne Marie Ciolfi

18.30' -18.40'

9. CIOFF® Israel: Mrs. Yael Mero & Mrs. Ronit Tamir

18.40' -18.50'

10. CIOFF® Portugal: **Mr. Paulo Marques**

18.50' -19.00'

11. CIOFF® Serbia: **Mrs. Katarina Covic**

19.00' -19.10'

12. CIOFF® Slovenia: **Mrs. Tina Urih, Mr. Davorin Urih, Mr. Žiga Cigliarič**

19.10' -19.30'

Questions and Answers

End of Afternoon Session

(Transfer on foot to the Old Town of Corfu for the grand parade of dance groups from 16 Mediterranean countries and the fantasmagoric performance at the court of the Corfu Museum of Asian Art)

19.30' - 20.30'

CORFU TOWN (pedestrian zone from Ev. Voulgareos str. till Liston str.)

Parade of music and dance groups from the 16 Mediterranean countries

20.30' -22.30'

CORFU MUSEUM OF ASIAN ART (St Michael and St George Palace)

World first premiere performance of the Anthem for the International Festival CIOFF® of Mediterranean Cultures, Corfu 2023.

Composed by Mr. Kostas Savvanis and performed by the Corfu Philharmonic Company.

Greetings and official announcement of the Festival by the organizers.

Performance of dance groups from the 16 Mediterranean Countries

Parallel video art projection at the Palace by Professors and Artists of the Academy of Arts Szczecin, Poland, MEDEA Association (Poland), and Ostrava University, Czech Republic.

22.30' Dinner for the invited Scholars and Academics

AUTHORS' ABSTRACTS and CVS

Andrianopoulou Panayiota (pan_andrian73@hotmail.com)

Unexpected urban dance-scapes: spontaneous and structured performances of traditional dance in Athens during the 2011-2015 crisis

Since 2011 in Athens significantly numerous adults aged from 20 up to 60 years old decide to express themselves collectively through traditional dance, both in structured teaching framework and during spontaneous festivities that are not institutionally organized by a cultural association, a dance school or a local authority. Based in an over-decade participative fieldwork in central Athenian neighbourhoods, I shall present the unexpected, often inserted into civil reclaiming movements, urban dance-scapes, examining how tradition is perceived nowadays according to various socio-political context, proving the dynamic of the living heritage (alternating gradually the intangible cultural heritage).

Brief CV

Panayiota Andrianopoulou studied Archaeology in Athens University and holds a Msc as a scholar in Ethnology and Folklore (EHESS- Paris 1996-1998 and University of Athens 1998-2001). She has participated in various research projects of the Hellenic Folklore Research Centre, the National Research Foundation etc. She worked as a scientific assistant and curator in the Jewish Museum of Greece (1998-2002). Since 2006 she works as a permanent Ethnologist in the Hellenic Ministry of Culture; from 2007 to 2013 in the Department of Intangible Cultural Heritage of the MoC

she dealt with intangible and tangible cultural heritage, concerning raising awareness and safeguarding measures. Since February 2018, she is appointed Head of the Dpt of Collections, Research and Documentation of Folk Art and Deputy Director of the National Ethnographic Museum of Modern Greek Culture (MMGC). Since 2011, she is selected and trained as a UNESCO ICH facilitator, and has conducted implementation, inventory and safeguarding plans capacity building workshops in Southeastern Europe, as well as in Uzbekistan, French Reunion and Palestine. She has lectured in national and international conferences about the 2003 UNESCO Convention, urban culture, museum issues and living social practices. She is member of the Association of Greek Archaeologists and since 2013 runs the Traditional Dance Group of the Association. She participates actively in the ICTM. She is an active member of the Association of Friends of the Museum of Modern Greek Culture, as well as of the Association of Friends of the Polycentric Museum of Aiges and its network.

Goulimaris Dimitris (dgoulima@phyed.duth.gr)

«Ecstasy and therapeutic use of rhythmical movement. Timeless approach and interpretation of the phenomenon»

Dance as an anthropocentric phenomenon interacts with many aspects of human life, social relations, educational process, religion, economy, politics, etc. The rhythmical movement and the act of dancing in general can be approached in various ways (as a physical activity, stage spectacle, rhythm, means of expression, form of communication). His therapeutic approach has a special place. The therapeutic use of dance and rhythmical movements aimed and aims at the beneficial effect on the human psyche. The unity of soul and body as well as their mutual interaction is the basis of dance therapy. Knowledge of the therapeutic properties of dance movements under certain conditions is not new. But it takes a different form depending on the stage of the society in which it is presented. In the context of traditional societies, the adoption of dance practices for therapeutic use is both a timeless and global phenomenon. Timeless because it appears from the first stage of human social organization with the shamans until today. Global because it is found in many different regions of our planet. Particularly in the Mediterranean area we find in Greece the Anastenaria, in Italy the exorcism of the spider with the Tarantellas, in Sardinia the Argia dances, in Turkey the dance of the Dervishes and in Morocco the brotherhood of the Gnawas. Looking back to the past, many traditional dance therapy practices are found. Ecstasy, that is, the change in the person's state of consciousness, is a key element of the "ecstatic" therapeutic technique. In the "dance therapy" rituals dance was an integral part. The goal was for the participants to invoke the help of higher forces, to drive away evil spirits and to achieve the cure of diseases or the reorganization of their psyche through the dance.

The interpretation of the "dance therapy" phenomenon based on the "ecstatic" therapeutic technique with its various stages is applicable both in the case of the Anasthenaria custom, which according to several researchers has its roots in ancient Greece, and in the case of "exorcism" of the "mythical" form of the spider, which is responsible for diseases, through the Tarantella dance in Southern Italy and especially in Apulia.

Brief CV

Dimitris Goulimaris is a Professor at the School of Physical Education and Sports Science (S.E.F.A.A.), Democritus University of Thrace. He was the Director of the Postgraduate Study Program "Sports Tourism, Events Organization, Dance" of S.E.F.A.A. D.P.Th. and is in charge of the postgraduate qualification "Studies in Dance". He was Coordinator and Collaborating Teaching Staff at the Hellenic Open University (H.O.U.) in the Thematic Unit "Arts II: Overview of Greek Music and Dance". He was assistant to the Coordinator of the undergraduate program "Hellenic Culture Studies" of the

H.O.U. Editor-in-Chief of the electronic scientific journal "Science of Dance". President of the 1st, 2nd, 3rd and 4th Scientific Conference "Leisure activities and dance practices" in 2020, 2021, 2022 and 2023. He graduated from the

Department of Physical Education and Sports Science of D.P.Th. (1990) and holds two Master's Degrees: in "Leisure Education" with specialization in Dance from the Vrije Universiteit Brussel (1993) and in "Adult Education" from the H.O.U. (2007). He completed his Ph.D. from D.P.Th. (1998). He has a postgraduate training in "Open and Distance Education" from H.O.U. (2002) and adequacy of the Laban kinesiology system by Dance Notation Bureau Inc. (1998). Since his childhood he has been a member of cultural associations active in the field of Greek tradition and dance. He has taught Greek dance in Greece and abroad. He is a member of editorial and scientific committees in journals and conferences as well as supervising professor of master's and doctoral theses on dance. He has participated in research projects as a scientific manager and as a member of research groups. For more information, visit: <http://www.phyed.duth.gr/undergraduate/index.php/el/dpers/dep/mdep12>

* * *

Dalianoudi Renata (renatadalianoudi@ionio.gr)

"Music-Dance-Folk Drama [dromena]: categorization of Intangible Cultural Heritage in the UNESCO National Inventory. The example of 10 recent enrollments in Greece."

Music and dance, as autonomous cultural expressions of an ethnic group/ society/ people, or in the context of customary seasonal events (Christmas time, Carnival, Eastertime, etc.), which survive through time or have been revived synchronously in our days, "confirm the richness, diversity, the multiple influences and integration of solid traditions, of which local societies are proud"(Mendoni, 2023), while they represent perhaps the most numerous elements of the enrolled intangible cultural heritage in the UNESCO National Inventory. In this presentation, a categorization of the ten recent (August 2023) registered elements of I.C.H. is attempted, based on criteria set by Folklore Studies and Ethnomusicology: The new entries are: 1. Sirtos of Crete, 2. Carnival of Mesotopus, Lesbos island, 3. Maleviziotis, Crete 4. Mourning of the Virgin Mary (Kopani, Dodoni), 5. "Boubougera", Kali Vrysi, Drama, 6. Bandidoi and gaitanaki of Arta, 7. Art of making copies of traditional costumes, as practiced by Nikolas Plakidas, Katochi, Etoloakarnania, 8. Panigiri Ag. Petrou (Spata), 9. "Beis" (Protoecclesaki, Evros), 10. Kalanda of Kryoneros of Eastern Thrace (Kalampaki, Drama).

Brief curriculum

Renata Dalianoudi is Associate Professor at Ionian University, Dpt of Audio & Visual Arts. She holds a BA in Musicology and a Phd in Ethnomusicology and Folklore. She has also attended Theatre and Folklore Studies (Athens & Vienna), Piano, Organ, classical Accordion, Guitar, tamboura, Greek folk dances, Latin and Tango Argentino. Her Post-Doctoral Studies are on Hadjidakis' work and folk music, on art pop song, and on music in theatre and cinema.

She has been conducting ethnographic fieldwork in Crete,

North Aegean Islands, Ionian Islands, Epirus and Korinthos.

She obtained 31 scholarships from: the State Scholarships Foundation, the Athens University, the Athens Conservatoire, the National Conservatoire and the Foundation of Technology & Research/ Institute for Mediterranean Studies. She was assigned (after announcement) by the Ministry of Education to create the "Digital School of the 21th century", the "Music School of the 21th century" and the "Art School of the 21th century". She was Nominated for the "Prize for Excellent University Teaching" under the auspices of the Foundation of Technology & Research, and of the Hellenic Open University. Among her works are: 50 radio Documentaries on History of Music from Antiquity till today, 2 TV Documentaries on the Lament [miroloi] in Epirus, 195 music productions in National Radio, 25 ethnographic TV series (Pemptousia TV), 4 Monographs in the fields of Ethnomusicology, Ethnography, Culture Studies, Theatre and Cinema Studies, and over 70 articles, conference presentations, lemmas and lectures in Greece, Europe, U.S.A., Asia. Her research interests lie in folk and popular Music and Dances, in Ethnic/ World music, in Cinema Music and Theatre Music, in Shadow Theatre, in Music and Mass Media, in Art popular music.

* * *

Douka Styliani (Stella) (sdouka@phed.auth.gr)

The impact of Cultural Festivals on Tourism and local Communities: the case of CIOFF® Festivals

Folk festivals are events that can have multiple impacts on the economy, tourism, society, culture and the environment. They should therefore be part of an overall strategy for local, regional and national tourism development in the context of sustainability principles. A key prerequisite for achieving these objectives is a holistic approach to the organization of festivals, combining the quality of the festival itself and the destination in which it takes place. The experience of both participants and spectators should be evaluated in order to develop strategies for developing the brand of the festivals, the intention of repeat visits and the attraction of spectators from Greece and abroad. The internationalization of festivals can be a key tool in promoting the unique competitive advantage of Greek tourism, which is culture and local traditions. This research will present the economic-social impact of cultural festivals, the evaluation of their overall quality and the main factors that contribute to the development of the intention for a repeat visit. Suggestions will be made for the development of the festival branding and better organization.

Brief curriculum

Styliani Douka is Professor in the Dpt of Physical Education and Sport Science of Aristotle University of Thessaloniki (Greece) and Vice President of the National Section CIOFF® Greece.

She obtained her Diploma and her PhD (Dance in Ancient Greece) from the department of Physical Education and Sport Science of Aristotle University of Thessaloniki (Greece).

Her research interests include Physical education, Greek Traditional Dances, History of Dance, Physiological and Psychological Benefits of Dance, Sport and Cultural Tourism and Sociology of Sport and Leisure. She is the director of the postgraduate program Dance Education in the Dpt of Physical Education and Sport Science of Aristotle University of Thessaloniki.

She has published more than 140 papers in Journals and in well-known refereed conferences and she is co-author in 5 books. She has been a PC member and referee in various international journals and conferences. She is also involved in numerous sport and cultural event organizing committees.

She has participated as a coordinator and researcher in a lot of projects about dance, sport, sociology of sport and leisure. She is member of the Laboratory of “Sport, Tourism and Recreation Management”. The mission of the lab is the promote excellence in research, training and education in areas related to sport management, physical activity promotion through recreational and sport and culture tourism development. Finally, she has been a Community Councillor in the Municipality of Thessaloniki for almost two decades, responsible for issues related to sports and culture.

* * *

Margari Zoi (margari@Academyofathens.gr)

From local to global: Dance as living cultural heritage of the 21st century

In October 2003 the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) adopted the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage which can be seen as an evolution of the 1989 Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore, which was adopted by the General Conference of UNESCO at its Twenty-fifth session in Paris on 15 November 1989. Thus, UNESCO gradually introduces, within a global perspective, a new, post-modern framework with multiple socio-political, ethno-anthropological and economical international parameters for protecting and promoting Cultural Heritage. In this context, music and dance traditions as immaterial cultural aspects lie at the heart of international developments. Music and dance cultural practices are conceived and re-invented as living cultural heritage that can be used in local, supra-local and international environments to achieve networking and global recognition.

In our essay, we will present cases of dance phenomena figuring in UNESCO’s

Intangible Cultural Heritage Lists and discuss the gradual phases of the heritagization and recontextualization of dance and music practices to examine communal, national and international multilayered forms of validating cultural capitals and creating models of intercultural dialogues in the 21st century, novel socio-cultural context.

Brief curriculum

Zoi N. Margari, Principal Professorial Research Fellow of the Hellenic Folklore Research Centre, Academy of Athens. She has conducted undergraduate postgraduate and doctoral studies in Ethnology, Anthropology and Kinesiology. From 1999 to 2009 she was Scientific Collaborator and Lecturer at the Department of Traditional Music at the Technological Educational Institute of Epirus (permanent). She conducted ethnographic field research in Greece among local, refugee and immigrant communities. She also conducted fieldwork in Greek minority and Diaspora communities of Albania,

Bulgaria and Turkey. Her research interests are in the fields of cultural anthropology focusing at the performance and dance ethnology research. Thus, her epistemological and methodological specialization focuses on dance performance and its connection to embodied experience of ethnicity, as an interactive system with socio-political structures and cultural values. She also studies issues of nonverbal communication - dance and embodied narratives investigating the relations between emigrants, refugees and local communities. In addition, she specializes in the theory and practice of heritage making, management and use in local, national and international contexts and she is a member of the Hellenic National Scientific Committee for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage (from 2012). She has published books and papers in Greek, French and English and has presented her work in numerous international conferences.

* * *

Papadopoulou Agnes (a.papadop@ionio.gr)

Musical perception, experience and cultural attitudes: Narrative function of folk Greek music intertwined with the values of sustainability

The mechanisms of musical perception, the management of musical stimuli are modes of operation of the brain that derive meanings within the flow of time. Music functions as a symbolic system. The management of symbols and emotional qualities help us understand the mechanisms of perception. The changes in the ways of musical expression are connected with changes in the cultural context and with changes in the ways of perception. Listening, humming and dancing to folk songs, things are proven. A collective mode of expression is invented, thoughts and experiences of their creators are transformed into the tangible becoming of tentative syllables, and the distinct, poetic language of folk songs is set to music. There was invention completely interconnected with objective

(so-called) reality. The connection of the natural and cultural environment is intertwined with erudition, study, the search for knowledge, the protection of the environment. The narrative function of traditional music cultivates the values of sustainability, highlighting the contribution and value of intangible cultural heritage. Passing on values to future generations helps them to know the past, understand the present and foresee the future. Great knowledge is the knowledge of nature, which is not considered unattainable. Voices (sounds and words) are linked to the principles of sustainable development and express cultural dialogue.

Brief Curriculum

Agnes Papadopoulou is Associate Professor in the Department of Audio & Visual Arts at the Ionian University of Greece. Her scientific interests include Art Didactics, Art and Technology in Education, Philosophy and the Aesthetics of Media, Philosophical Issues in Ecology, Technoethics. She is the Head of the Pedagogical Sufficiency Program in the Department of Audio & Visual Arts at the Ionian University of Greece. Her publications are related to the teaching of art and creative technologies, art and the ethical, creating narratives with new media, and the role of the arts and technology as means of effective learning and cultivating cultural interventions.

* * *

Fotopoulou Stavroula (Villy) (sfotopoulou@ionio.gr)

“The Intangible Cultural Heritage Convention and music-dance cultural expressions”

The Intangible Cultural Heritage Convention provides a new model in promoting and managing cultural expressions that are usually called traditional and/or popular culture. We will present the most salient features of its implementation in Greece, from 2013 onwards. The focus will be on the tools it provides for promoting and safeguarding music and dance expressions, in national and international level.

Brief Curriculum

Stavroula-Villy K. Fotopoulou was born and grew up in Kalamata, Greece. She got her Bachelor’s Degree in Archaeology from the National and Kapodistrian University of Athens. She got a Master’s Degree in Contemporary History from the National and Kapodistrian University of Athens, on collective memory and management of cultural heritage. She got a Master’s Degree in Folklore from the National and Kapodistrian University of Athens, on life-stories and gender. Her speaking and writing skills in English are excellent, while

she has a moderate communicating ability in French and Spanish. She works in the Hellenic Ministry of Culture and Sports, after graduating from the National School of Public Administration. She has served in various positions since 1996; she is Director of Modern Cultural Heritage since 2014. She has represented the Ministry of Culture in UNESCO, the EU and several bi-lateral or regional meetings as expert in relevant fields of cultural management.

* * *

Christodoulou Katerina (katerchristodolou@gmail.com)

“Teaching and Learning with Living Heritage: The case of ICH element Rebetiko”

The 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage proposes a set of measures, including ones related to education, referring to ‘transmission, particularly through formal and non-formal education’, as a key safeguarding measure (Article 2.3). Intangible cultural heritage can offer context-specific content and learning methods thus providing high-quality education that is relevant to the learner while fostering an appreciation of cultural diversity. Students can learn to understand and to appreciate the living heritage of others as well as their own, especially in culturally or socially diverse school environments. In this framework, UNESCO and the European Union jointly developed a pilot project entitled “Teaching and Learning with Living Heritage” to explore the potential of teaching various school subjects with Living Heritage rather than teaching about Living Heritage at school. Ten teachers with one of their students, aged 12-18, from ten European UNESCO Associated Schools Network (ASPnet) schools were selected to participate in two pilot workshops which led to the design, implementation and evaluation of ten school projects integrating living heritage in the teaching practice. All ten case studies and the 6-step methodology to design and implement such school activities are included in the UNESCO-EU publication “Teaching and Learning with Living Heritage, A Resource Kit for Teachers”. The Greek school chose the inscribed living heritage element Rebetiko, a musical and cultural expression directly linked to song and dance, and developed an interdisciplinary project to integrate the element in the daily teaching of four subjects (English, Greek Literature, Physical Education and ICT) to serve the aims of the curriculum.

Brief curriculum

Katerina Christodoulou is a teacher of English at Ralleio public upper secondary school in Piraeus, Greece, where she is the academic and organizational coordinator for UNESCO ASPnet, Erasmus+ and Council of Europe projects. She is also responsible for the dissemination activities and events of the school’s national, European and international projects and the editor of the bilingual webpage of the school. She collaborates with the International Relations Office of the University of Piraeus as a Greek language teacher for international mobility students. As a UNESCO certified

educator for the integration of Living Heritage in Education, she collaborated with UNESCO Culture Section for the 2022 Training of trainers' workshop for the European branch of the network of global facilitators in Intangible Cultural Heritage (Sofia, October 2022). She is currently working with UNESCO Bangkok Multisectoral Regional Office as a member of the international jury for the Asia-Pacific Living Heritage Lesson Plan Contest 2023.

* * *

* We would like to thank the team of interpreters and translators of the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting for their help with the translation of the programme and the interpreting of the conference sessions. Supervisors: **Stefanos Vlachopoulos, Sotiris Livas, Vilelmini Sosoni, Stavroula Vraila.** (For full names see organizing committee.)

** PrintShopCorfu

Creative: **Dimitris Vlachos**

Preparation of creative: **Renata Dalianoudi**

Texts: **Renata Dalianoudi**

Scientific editing: **Renata Dalianoudi**

We would like to thank the Institute of Hellenic Music Heritage (I.E.M.K.) for the kind sponsorship of the Scientific Conference of the Ionian University / Festival CIOFF® of Mediterranean Cultures and for the publication of the present programme.

www.iemk.gr